

ЛЕЗГИ

Газет

**Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед ч'ал хуьх!**

1920 – йисалай акъатзава

N 17 (11026) хемис 28 – апрель, 2022 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Майданрин къадар артухарда

Дагъустан Республикадин Гьукуматдин Председатель Абдулмуслим Абдулмуслимова 26-апрелдиз кьиле фейи РД-дин хуьрун майишатдин ва суьрсетдин министрстводин коллегиядин заседанида иштиракна. Анал 2021-йисан агропромышленный комплексдин кьвалахдин нетижаяр къуна.

Алай вахтунин экономикадин гъалара региондин хуьрун майишатдин коллективрин вилик цийи везифаяр акъвазнава. Абдулмуслим Абдулмуслимован гафаралди, къенин юкъуз регион бес къадарда суьрсетдалди таъминарун милли хатасузвал хуьник акатзава. ГьикI лагъайтIа, агропромышленный комплекс вилик тухунин месэлайриз уьлкведин руководстводи еке фикир гузва.

“Россиядиз РагъакIидай патан уьлквейри ва США-ди малумарнавай къадагъайри виле акъадай хьтин четинвилер арадал гъанва. Гъавилий чна чи кьвалах а къадагъайри лап тIимил зиян гудайвал тешкилна кIанда. Чи вилик гъа ихьтин везифа Дагъустан Республикадин Кьил Сергей Меликовани эцигзава.

Виниз тир еридин суьрсет гъасилун патал рикивай зегьмет чIугвазвай ва республикадин тIвар машгурзавай Дагъустандин хуьрун майишатдин зегьметчийриз за рикин сидкъидай баркалла лугъзва.

Уьлкведин хуьрун майишатдин зегьметчийри суьрсетдин жигъетдай агъалийрин игтияр бес къадарда таъминардай салан майваяр, емишар ва маса продуктар гъасилзава. Идаз, гьелбетда, уьлкведин

руководстводи тухузвай дуьзгун сиясатди, гьукумдин органрив государстводин, сифте нубатда федеральный центрадин патай акъадай хьтин куьмек агакьуни таъсирзава”, - кьейдна А.Абдулмуслимова.

Ада лагъайвал, республикада хуьрун майишатдин продукция гзаф къадарда гъасилунин везифа эцигнава. Кьилди къачуртIа, цIи салан майваяр ва картуфар цазвай майданар хейлин артухарда. Салан майваяр мадни 1,8 агъзур гектарда, картуфар 1,5 агъзур гектарда цада.

А.Абдулмуслимова кьейд авурвал, республикадин агропромышленный комплексди вири уьлкведин майданда хейлин хилерай важиблу чка къазва. И рекье регионди къазанмишзавай нетижайрилай базардин гъаларни аслу жеда.

РД-дин Гьукуматдин Председателди кьейд авурвал, хуьрун майишатди региондин экономикада халкъдин майишат ва чIехи пай агъалийрин яшайиш, дуланажагъ хъсанарунин карда важиблу чка къазва. ГьикI лагъайтIа, хуьрун майишатда зегьметдиз къабил агъалийрин 30 процент машгул я.

“2021-йисуз республикада 176,2 миллиард манатдин къимет авай хуьрун майишатдин продукция гъасилна. Идакай магьсулдарвилдин хилел 84,4 миллиард манат, малдарвилел 91,7 миллиард манат ацалтзава.

Региондин агропромышленный комплексди республикадин бюджетдик еке пай кутазва. ИкI, алатай йисуз налогар яз гайи пуларин къадар 6,5 миллиард манатдив агакьна. 2020-йисав гекъигайла, им 5,1 процентдин гзаф я. Ида чаз къалурзава

хь, 2021-йисуз бязи четинвилерал ацалтнатIани, хуьрун майишатдин продукция гъасилунин месэла пайгарди яз ама”, - кьейдна А.Абдулмуслимова.

Республикадин агропромышленный комплексдин кьвалахдин нетижайрилай ва гъилевай йисуз вилик квай месэлайрилай РД-дин хуьрун майишатдин ва суьрсетдин министр Баттал Батталова ихтилатна. Ада кьейд авурвал, 2021-йис Дагъустандин хуьрун майишат патал имтигъанринди хъана. Гъавадин шартIар себеб яз, бязи майишатриз еке зиянар гана. Амма хуьрун майишатдин зегьметчийрин гъакъисагъ зегьметди, тежрибади, четинвилерай экъечIдай къаст хъуни хъсан нетижайрал гъана.

Министрди кьейд авурвал, 2021-йисуз республикадин АПК-див бюджетдай куьмек яз 2,4 миллиард манат агакьна. И къадар пул вири тамавилелди харжна, яни кардик кутуна.

- Алатай йисуз, зегьметдин базарда арадал атанвай четин гъалар фикирда къуна, АПК-дин хиле кьвалахдин 5177 чка арадал гъана, гъа гъисабдай яз 725 чка гъамиша кьвалахдайбур. Агропромышленный комплексдин карханайрин майишатдин кьвалахдин финансрин нетижаяр, 2020-йисав гекъигайла, хъсанвилехъ элкьвена. Къазанжияр къачузвай хуьрун майишатдин карханайри 96,9 процент тешкилна, - лагъана Баттал Батталова.

Магьсулдарвилилай рахадайла, министрди кьейд авурвал, магьсулар цазвай майданри 360 агъзур гектар къазва. Виликан йисав гекъигайла, им 2,5 агъзур гектардин гзаф я.

Нумрадай кIела:

ЧIЕХИ ГЪАЛИБВИЛИН - 77 ЙИС

Заманован кьегъалвилер

1942-йисан 17-июлдиз полковник Заманов 16-армиядин лшанчивилин 239-дивизиядин 813-полкунин командирвиле тайинарзава. 10-августдиз ам 336-дивизиядин лшанчивилин 1128-полкунин кьиле акъваззава. Адан аскерри ва офицерри Москва хуьдай, Орел, Воронеж, Конотоп, Нежин, Киев, Львов, Краков, Дембиц ва маса шегьерар фашистрикай азад ийидай кьизгъин женгера иштиракна.

► 3

ЖЕМИЯТ

Пака чи гъал гьикI жедатIа?

Законсуз рекьералди миллиардар кIватIнавай, чIехи девлетар къецепатан уьлквейриз акъуднавай, чпин хизанар анра кефуйтдик яшамаш жезвай ва чеб ватанперсар я лугъузвай девлетпуйри хаинвал ийивачни?

► 6

ОБРАЗОВАНИЕ

“Чубарукрихъ” галаз

таниш хъана

Рена Фахрудиновнади вичин везифаяр бахча кардик кутур чIавалай кьиле тухузва. Ихтилатар ийидайла, зун Рена Рагманова вичин везифаяр лап хъсандиз чизвай, гзаф йисара аялрихъ галаз кьвалах авунвай кас, чIехи коллективдин регъбер тирдан гъавурда гъатна.

► 8

САГЪЛАМВАЛ

Важиблу месэлайр веревирдна

Хъсанвилехъ хъанвай дегшвилерикай рахадайла, Жафер Къурбанисмаилова ЦРБ-дин патав компьютердин диагностикадин (КТ) отделение ачухун кьейдна. Компьютердин томограф маса къачун ва дарамат эцигун патал пулунин такъатар РД-дин здравоохраненидин министрстводай ахъайна.

► 9

ХАБАРАР

Гафарин умуми база туькIурда

ЧIалаз талуькIа проект килиз акъудайла, иштиракчийри анжах алирмин кьвалахрал, гафарганрал амал авуниз эвер гана. ЧIал тIебии затIа, анай, сад-вад касдиз клан хъуналди, гафар акъудиз хъун гьич мумкин кар туш.

► 12

СПОРТ

Замир - Шарвилидин неве

Алатай вацран эхирра Санкт-Петербургда боксдай дуьньядин чемпион Николай Валупеван призар патал 15-16 йисарин яшда авай жаванрин арада ачух турнир киле фена. Ана и шегьерда кIелзавай, тренер Валерий Елисееван гъилик вердишвилер къачузвай Замир Алибегова 1-чка къуна, ам Валупеван кубокдиз лайихлу хъана...

► 15

Везифаяр - чешнелудаказ

Чи мухбир

Украинада РФ-дин Яраклу Къуватри тухуз-вай махсус серенжемда медицинадин къуллугъдин майор, госпиталдин филиалдин начальник БАЙРАМБЕГОВ Робертан игит-виллин гьерекатрикай Россиядин оборонадин министерстводи 23-апрелдиз хабар гана.

“Донецкдин ва Луганскдин республикаар азад авун патал къил кутунвай махсус серенжемда сифте йикъарилай иштиракзавай медицинадин къуллугъдин майор Роберт Байрамбегова Россиядин Яраклу Къуватрин частариз медицинадин рекъай къуллугъ авун тешкилуни везифаяр чешнелудаказ тамарзава.

Хирер жезвай бур саламатдиз талукъ чкай-риз агакъарун патал ада вичи регъбервал гуз-вай медицинадин идарайринни авиациядин подразделенийрин арада датлана алакъаяр хузва ва киеввай аскерриз куьмек гузва.

Россиядин къушунри гуьзчивалзавай са аэродромдиз неонацистри гуьлле гудай вахтунда Байрамбегова медицинадин са дестедиз регъбервална. Гъавурда аваз тешкилай кивалах себеб яз, хирер хъанвай 15 аскер саламат чкадиз акъудна. Гъа са вахтунда медицинадин дестедикай са касни хкатна, я садални хер-къацй хъанач.

Махсус серенжем киле тухузвай вахтунда Р.Байрамбегова вичин везифаяр лазим тирвал килиз акъудзава. Адан куьмек хирер хъанвай 600 касдив къван агакъна”, - лугъузва РФ-дин оборонадин министерстводин малуматда.

1978-йисуз Дербент шегъерда дидедиз хъайи ва Самарадин военно-медицинадин институт кутьягъай Роберт Байрамбегов Стал Сулейманан райондин Кварчагърин хуьрйяй я.

Цийи мугъманханаяр

Эхиримжи 2 йисан вахтунда Дагъустанда мугъманар къабулдай 20-далай гзаф цийи кивалери туристар патал раklarар ачухна. Санлай къачурла, республикада абурун къадар 88-дав агакънава, хабар гузва РД-дин туризмдин ва халкъдин художественный саякатарилерин министерстводи.

“Чна гъар йисуз гуьзлемизшавайвал, мугъманар къабулдай кивалерин къадар иллаки республикадин дагълух чкайра къвердавай гзаф жезва. Эгер 2020-йисуз мугъманар къабулдай кивалерин сиягъдик 65 объект кутун-вайтла, 2022-йисуз министерстводин реестрда 88 кивал къейднава”, - лугъузва малуматда.

Пресс-къуллугъдин делилралди, республикадин хуьрерин муниципальный тешкилатра туризмдин хел еримлу авун министерстводин вилик эцигнавай виридалайни важиблу месэлайрикай сад я. Абуруз куьмек гун патал 2019-йисуз сифте сеферда киле тухвай республикадин хуьрерин ва аграрный туризмдин проектрин конкурс тешкил-

най. Адан гъалибчийривай алатай йисуз зур миллион манатдин къадарда аваз пулдин такъатар къачуз хъанач.

“2021-йисуз гъалибчийрин къадар 20-дав агакъдалди гзаф, гузвай пулуни къадар лагъайтла, 500 агъзур манатдиз барабар хъанач. Гъа икьван къадарда аваз алай йисан конкурсда гъалиб хъайибурузни гун пландик кутунва. Ихътин куьмекди карчиар гъевеслу ва бизнесдин и хел еримлу ийизва”, - алава хъувуна министерстводи.

Идалай вилик хабар гайивал, Дагъустандин властри Россиядин аксина къабулнавай сергъятламышдай серенжемрин шартлара республикадиз къведай туристрин къадар садрани тахъай къван дережада гзаф хъун гуьзлемизшава. Дагъустандиз мугъман жезвай туристрин къадар йисалай-суз артух жезва. Ик, 2021-йисуз Дагъустандиз атай туристрин къадар сифте сеферда яз 1 миллион касдилай алатна. Адалай вилик квай йисан къадардилай им 29,1 процентдин виниз тир делил я.

125 тонн киватлиз кланзава

2022-йисуз Дагъустанда бегъерлувал хкажунин нетижада 125 агъзур тонндилай тимилай тушиз прунз киватлун пландик кутунва. Алатай йисуз и делил 119,3 агъзур тонндиз барабар тир, хабар гузва РД-дин Гьукуматдин пресс-къуллугъди.

“Дагъустанди гъасилзавай прунздин къадар мадни гзафарда. Идакай РД-дин хуьрун майишатдин министерстводин нетижаяр къадай коллегиядал региондин Гьукуматдин Председатель Абдулмуслим Абдулмуслимова хабар гана. 2022-йисуз шазан къадар-

дин майданра прунз цун, гъа са вахтунда, бегъерлувал хкажунин гъисабдай 125 агъзур тонндилай тимилай тушиз прунз киватл хъувун фикирда къунва”, - лугъузва малуматда.

РД-дин хуьрун майишатдин министр Баттал Батталован гафаралди, 2021-йисуз прунз 27 агъзур гектардин майданда цанай. Бегъер киватлдай вахт алуькдалди амуькьайди 26,5 агъзур гектар тир, анрай 119,3 агъзур тонн (са гектардай 45,1 центнер) вахчуна.

“2021-йисан бегъер республикада прунз цаз башламишай чъавалай инихъ киватлнавай виридалайни чехиди хъанач. Лацу техил гъасилунал гъалтайла, Дагъустандиз вилик чкадал анжах Краснодардин край ала. Дадунал гъалтайла,

“Къизлярдин дуьгъудиз” муьштерийри виниз тир къимет гузва. Гъакъни республикадин мулкунал еке майданра прунз гъасилзавайбурун арада Бабаюрт, Тарумовский, Гуниб ва Хасавюрт районар ава”, - алава хъувуна пресс-къуллугъди.

Къад агъзурдав агакъна

Агъмед МАГЪМУДОВ

23-апрелдиз Каспийскда, “Анжи Арена” стадиондин майдандал, республикадин дережада аваз тешкилнавай ифтар (сив хкудуниз талукъарнавай мярекат) киле фена. “Лезги газетдиз” РД-дин Муфтиятдин пресс-къуллугъди хабар гузвайвал, ана 20 агъзурдав агакъна инсанри иштиракна. Мярекатдин гуьрметлу мугъманрин арада Дагъустандин Къил Сергей Меликов, РД-дин Государстводин секретарь Мегъамед-Султан Мегъамедов, РД-дин муфтий Агъмад Афанди, Каспийск шегъердин мэр Борис Гонцов, Татарстандин муфтий Камил-хазрат Самигуллин, Кировский областдин муфтий Зуфар Галиуллин, Ставрополдин крайдин муфтийдин меслятичи, чи газетдин амадаг Шагъпаз Асаханов, Чечен Республикадин муфтийдин куьмекчи Арсланали Шагъбулатов, КЧР-дин муфтийдин заместитель Мугъаммад Эркенов ва масабур авай.

Диндин межлис Йемендай тир хифиз Ибрагъим Агъмад аз-Зубаджиди Къуръандин аятар келунилай гатлунна. Гуьгъуьнлай мярекатдин сергъятра аваз рахайбуру ифтардин иштиракчийриз ра-

мазандин варз мубаракна, адан къетленвилер къейдна, сив хуьнихъ авай метлебдикай ихтилатарна.

Вичин рахунра РД-дин Къил Сергей Меликова алай вахтунда Украинадин мулкунал киле физвай махсус операцияда иштиракзавай дагъустанвийар рикел гъана, абурун къегаьвилерикай лагъана, килел ислягъ цав, уьлкведа хатасузвал хъун патал чанар къурбанд авунвай игитрин зкуь къаматриз бахшна дуьа авуниз эвер гана. “Мумкинвилекай менфят къачуна аз телеф хъанвай чи ватандашрин мукъва-килийриз мад сеферда башсагълугъвал гуз кланзава. И чилел уьмуьр давамарзавайбурухъ чандин сагъвал хъун патал ша чна вирида дуьа ийин”, - элкъвена Сергей Меликов мярекатдин иштиракчийрихъ.

Республикадин муфтий Агъмад Афандиди ифтарри мусурманар садзавайди къейдна. “Эхиримжи йисара тлугъвал себеб яз чун ихътин мумкинвилекай магърум хъанвай. Къе чаз санал кватл жадай рекъер ачухунай чна Аллагъдиз шукур гъана кланда”, - лагъана ада.

Диндин межлис жуьреба-жуьре дестейри тамарай нашидри, къалурай сегънейри мадни гурлу авуна. Эхирдай вирида санал сивер хкудна, кап авуна.

Ядигарриз килигна

22-25-апрелдиз Дагъустандин мусурманрин уьмуьрда лишанлу вакъиа киле фена: и йикъара Мегъарамдхуьрун райондин Ярагъ-Къазмайрин хуьрун жуьмя-мискинда, Мугъаммад пайгъамбардилай (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) агакънавай ядагарар яз, багъаз хуьзвай затларин (реликви) выставка киле фена.

Пуд юкьуз Ярагъ-Къазмайрин мискин Исламдин халис центрадиз элкъвенавай. Ядигарар яз хуьзвай затлариз

килигиз, иниз неинки са Дагъустандин шегъеррайни районрай, гъакъни уьлкведин маса регионрай, гъатта къецепатан уьлквейрайни инсанар атанвай.

Выставкада эцигнавай затларин арада Пайгъамбардин (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) гапур, бади, Билал асгъабдин гичин, Абу Бакр халифадин гапур, Кябедин дапарни куьле, Халид асгъабдин яд цадай къаб ва маса шейэр авай. И ядигарри пуд йикъан къене мусурманар сад авуна.

Коронавирус: эхиримжи рекъемар

РД-дин Роспотребнадзордин делилралди, 27-апрелдиз Дагъустанда коронавир-ус акатайбурун къадар 92 893-дав агакънавай. Эхиримжи юкьуз коронавир-ус ака-тай 20 кас дуьзддал акъудна.

Гъа са вахтунда духтуррилай начагъ хъайи 89 024 кас (эхиримжи юкьуз - 25) сагъар хъийиз алакънава. Дагъустанда коронавир-усдик 3592 (эхиримжи юкьуз - 0) кас къена.

Заманован кьегъалвилер

Хийр ЭМИРОВ

Гъалибвилик пай кутур кьегъалрик Ватандин Чехи дяведин иштиракчи, дагъустанвийрикой стрелковий дивизиядин сад лагъай командир, полковник, Ленинан, Яру Пайдахдин кьуд, Суворован III дережадин, Александр Невскийдин, Кутузован III дережадин, Ватандин дяведин I дережадин, Яру Гъед орденрин ва хейлин медалрин иеси, вич дидедиз хъайдалай инихъ 115 йис тамам хъанвай **ЗАМАНОВ Хайирбег Демирбеговични** акатзава.

Хайирбег 1907-йисан 23-апрелдиз Докузпара райондин Усугъчай хурре дидедиз хъана. 1929-йисуз жегилдиз армиядин жергейриз эвер гана. Кеферпатан Кавказдин военный округдиз акъатай гада 1930-йисуз дагъдин лишанчивилин 28-дивизиядин 83-полкунин школадин курсантвиле кьабулна. Анаг куьтягъайдалай гуьгъуьниз Заманова Орджоникидзедин пияда кьушунрин школа акъалтарна, 1934-йисуз КВО-дин УРА-дин Могилев-Подольскдин пулеметрин батальонда кьуллугъиз гатунна. Кьуд йисни алатнач, Заманов лишанчивилин 99-дивизиядин 297-полкунин ротадин командирвиле тайинарна. 1939-йисуз финнихъ галаз дяведин гьерекастрив эгечайла, усугъчайвиди Кефердинни Рагъаклидай патан фронтдин лишанчивилин 139-дивизиядин штабдин 5-отделенидин начальникин куьмекчи яз кьуллугъна.

Фашистри дяведик цай кутурла, старший лейтенант Заманован женгинин рекьер, фронтар, дивизияр, кьуллугъзавай чкаяр сад-садан гуьгъуьналлаз дегиш хъана. Десна вацун патарив фашистрихъ галаз сад лагъай женгиник экечай офицердал командованиди пара четин, жавабдар везифаяр ихтибарна. Абури ада гъар сеферда чешнелудаказ ва вахтунда тамамарна. Гъавилия адал ротаяр, полкар, дивизияни ихтибарна. Агъзурралди дагъвийрихъ ва Союздин вири халкъарихъ галаз адани немсериз рикелай тефидай ягунар кьуна, душмандин аскерар, яракъар, техника тергна. Жергедин аскервиле кьуллугъиз эгечай лезги хва полковникдин чиндин, Яру Пайдах авай Житомирдин лишанчивилин 304-дивизиядин командирдин дережадиз кван хаж хъана. Ада регъбервал гузвай частарин, соединенийрин агалкьунар са шумуд сеферда Верховный Главнокомандующий И. Сталина вичин приказра кьейдна. Адан тварцихъ уьлкведин меркез Москвада салют гана. Заманован кьегъалвилер дагъустанвийрикой сифте яз Женгинин Яру Пайдахдин орден гуналди кьейдна.

1942-йисан 17-июлди полковник Заманов 16-армиядин лишанчивилин 239-дивизиядин 813-полкунин командирвиле тайинарзава. 10-августдиз ам 336-дивизиядин лишанчивилин 1128-полкунин кьиле акваззава. Адан аскерри ва офицерри Москва хьудай, Орел, Воронеж, Конотоп, Нежин, Киев, Львов, Краков, Дембиц ва маса шежерар фашистрикой азад ийидай кьизгин женгера иштиракна.

Гъалибвилин 71 йисан вилик Махачкъалада Заманован тварунихъ галай куьнедин квалерин цал мемориальный кьул алкьурай мярекат зи рикел алама. Ана республикадин гьукмдин, жемиятдин, жегилрин ва чи

районрин векилри иштиракна. Ватандин Чехи дяведин иштиракчи Икрам Ягъева лагъанай: "Къе чна гьурметдивди Хайирбег Демирбегович рикел хкизва. Ам акъалтзавай несилри яргъал йисара рикел хьудайвал, адан тварунихъ галай куьнедин цал мемориальный кьул алкьурава. Гъалибвилин суварин вилик ихтин мярекат кьиле тухун, чи игитар рикел хуьн лишанлу кар я". Мярекатдин иштиракчи, дяведин ветеран, Баркалладин кьве ордендин сагиб Ибрагимпаша Садиковлахъ галаз суьгъбет авурла, ада чи полковникдилай гьевесдалди ихтилатна.

- Хайирбег пара кьегъал, дирибаш командир тир, - лагъанай ада. - Заманован стрелковий батальонди Москва хвена. 1943-йисан ноябрдин вацра адан дивизия сифтебурукай яз Киев шежердиз гъахънай ва душман, кьулхъ вил ягъиз, катдай чкадал гъанай. Ада кьалурай кьегъалвилер гзаф я.

Москва патал члугур женгерикай хъайдала, Х.Заманова ик рикел хканай: "1941-йисан

ноябрдин юкьвара лап члугу гьалар арадал атанвай. Меркездивай 27 километрдин яргъа авай душман Москвадал генеральный гьужум ийиз гъазур хъанвай. Гъа и кьурхулу йикъара чи мотострелковий 9-дивизия Маршал Жуков кьиле авай Рагъаклидай патан фронтдиз ракурна. Живедин маргъалрик квай Москвадин куьнейрай физвай чаз меркез тлем акак тийидай кьеледиз элкъурнавайди аквазвай. Чи дивизия Можайск шежер галай патахъ рекъе туна. Фашистрин танкарин, самолетрин, артиллериядин цлун, бомбайрин хура гъатай, кузвай Можайск туна, кьулхъ члугъзавай кьушунрихъ галаз чна шежердив агакьдалди сенгерар кьуна ва сад-садан гуьгъуьналлаз душмандин гьужумар алудна. Ара-ара чунни душмандин винел гьужумдиз физвай. Гъар са аскер гъа йикъара панфиловчийри кьалурай кьегъалвилери ва политрук В.Клочкован "Россия чехи я, амма кьулхъ члугъвадай чка амач - далудихъ Москва гала" гафари руьгъламишзавай ва Яру Армиядин кьушунри фашистриз рикелай тефидай ягунар кьазвай. Кьуд сятда чна душмандин 18 танк тергна ва хейлин фашистар кьирмишна. Гъа ик, душмандин планар михъиз члурна, 5-6-декабрдиз чи кьушунар вири фронт тирвал гьужумдиз фена. Гзаф кьадар техника, аскерар хкатай душман чеб хьудай сенгерар туькьуруни мажбур хъана".

Чна винидихъ лагъанай, Х.Замановаз пуд сеферда Верховный Главнокомандующийди сагърай лугъунин приказар акъуднай. Дивизиядин командирди регъбервал гай лап важиблу женгерай. 1945-йисан 27-мартдиз Силезиядин ракур рекъин ва клеви сенгерин Штрелен ва Рыбник, гъа и вацран 31-мартдиз Одер вацун чапла кьерехда авай Ратибор ва Бискау ва 1945-йисан 8-майдиз Морава вацун кьерехда авай Оломоуц шежерар кьунай. Гьикъван абур мягъкем сенгерар яз гьисабзавайтлани, лезги хчин регъбервилек кваз чи аскерри фашистар барбатна, шежерин кьакъан дараматрин винерал Яру пайдахар хажна.

Гъалибвал кьазанмишайдалай гуьгъуьн Хайирбег Заманова М.Фрунзедин тварунихъ галай военный академияда чирвилер хаж хъуьна. 1947-йисан 4-январдилди полковник СССР-дин пияда кьушунрин кадрийрин управленидин резервада туна. Гъа йисан мартдин вацра ам Дагъустандиз рекъе хтуна ва Буйнакский райондин военный комиссарвиле тайинарна. Идалай гуьгъуьн Заманова Махачкъала шежердин, ахпа Советский райондин, мад меркездин военкомвиле кьуллугъна. Махачкъала шежердин общественный уьмуьрда активвилелди иштиракна. Идан гъакьиндай аз гзаф йисара Махачкъала шежердин администрациядин кьилин заместитель хъайи Фатима Эмировади лагъанай: "Чна Хайирбег Демирбеговичхъ галаз санал кваллахна. Ада шежер патал гзаф хъсан крар авунай. Ам пара камаллу, бажарагълу, кар алакьдай, агъалийрин кьайгъу члугъвадай руководитель яз чидай. Адан хва Эльмарни чешелу велед тир. Ада хейлин йисара Махачкъала шежердин исполкомдин председателвиле кваллахна".

Ватан, чил, халкъ, азадвал патал женгер, зегъметар члугур кьегъал инсанар чна гъамиша рикера хьуда, абурун крариз вафалу жеда.

Кьудкъад йисалай...

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Йисар сад-садан гуьгъуьналлаз тарихдиз физватлани, Ватандин Чехи дяведин кьукърумар чав гилани агакьзама, абуру мадни риклер тларзава, Ватан патал кьиле феи женгера телеф хъайи кьегъалрин гъакьиндай гъайиф члугъваз тазва.

Гитлеран Германияди Советрин Союздал хабарсуз илитлай ва кьуд йисалай виниз давам хъайи мусибатдин дяведи миллионради инсанрин кьисметриз твал яна, гьич тахъай кьадардин кьурбандар, телефвилер, барбатвилер арадал гъана, миллионради аялар етимрин жергеяра туна. Абурун арада кьасумхуьруьнви лежбер Жабраилов Кьасуман рухварни авай.

Советрин Союздал Германиядин кьушунри вегейла, хуьруз дяведикай хабар хъайила, гзафбурун хьиз, колхозчи Кьасуман кефиярни члур хъанай. Бес жечни, квалле пуд хва авай. Абурукай **Зейнудина** 1939-йисалай Яру Армиядин жергеяра кьуллугъзавай. Зияудин лагъайла, армиядин жергейриз тухвана кьве варзни алатнавачир.

Зияудина Махачкъаладин балугъчивилин техникум куьтягънавай. Армиядай адан сифте чар Тифлиздай хтанай. Кхъенвайвал, адаз ва галай маса аскерризни военный училищеда миномет ишлемишиз, адай ягъиз чирзавай. Квалевай хвани Ватан кьеве авай члавуз бажагъат кисна ацукьдай. И кар чизвай Кьасум буба лап дердини кьуна. Ятлани ада вичин кьурхувилерикай хизандиз раижнач, гена абурук руьгъ куьтаз алахъна.

Кваллиз хтай чарарай чир хъайивал, Зияудина Запорожьедин чилел ракурнавай. Душмандахъ галаз кьизгин женгер кьиле физвай. Хуьруьн инсанри фикрнавай хь, дяве яргъалди фидач, Яру Армияди фашистар барбатла. Амма агакьзавай малуматриз яб гайила, тестикъ жезвайвал, гьалар тарифдайбуру тушир. Советрин кьушунри кьулхъ члугъзавай.

Украинадин 1-фронтдин 15-армиядин стрелковий 4-дивизиядин 39-полкунуна кьуллугъзавай Зияудин Жабраилова вичин юлдашар тир аскеррихъ галаз Донбасс галай патахъ кьезвай фашистрин рекьер агалун, душмандин жезмай кван гзаф ягунар кьун, зиянар гун лазим тир. Советрин аскерри чилин гъар са чиб, хуьр, шежер патал, чандилайни гьил кьачуна, женг члугъзавай. Душмандин, са куьнзани кирил тийиз, виликди гьужумзавай. Телеф жезвайбурун чкадал мадни цийи-цийи частар рекъе твазвай. Цавай фашистрин самолети бомбаяр вегъезвай. Тупарай кьурзавай цлу вил ахъайдай мажал вуьгъвачир. Ятлани советрин аскерри женг давамарзавай, душмандин кьуватар тергзавай. Са шумуд сеферда кьуватар, яракъар артух тир душмандин рикелай тефидай ягунар кьазвай, абуруз виликди гьерекагдай мумкинвал гуьгъуьн Жабраилован полк гьалкъада гъатна, телефвилерни хъана. Кьуватар барабарбуру тушир. Запорожье, ахпа Донбассни душмандин гьиле гъатна.

Гъа и вахтунда, 1941-йисан ноябрдин вацралай, Жабраиловрин кваллиз виле аскердилай чарарни хтанач. Анжах 1942-йисан январдиз хтай чар Жабраиловар патал дерт члугъваздаз элкъвена. Зияудин гел галачиз квахънавайдакай хабар гана.

Гьелбетда, и хабарди хизанрин риклер члулаварна. Стха Сиражудинни кьисас вахчунин кьастунив ацлана, 1942-йисан сифте кьилерай гуьгъуьллувилелди фронтдиз фена. Сиражудин муаллим тир. Ам Яру Пайдах авай Суворован стрелковий 50-дивизиядин гвардиядин стрелковий 152-полкуниз акъат-

на. Ада махсус курсара тупунин наводчиквиле пеше чирнавай.

Винидихъ твар кьунвай полкунин 3-батареядин младший сержантди тупунин дестедихъ галаз командиррин гъар са тапшургуь тирвал, душмандин еке зиянар гудайвал кьилиз акъудзавай. Жабраилов Сиражудинан шабагъриз талукъ чарче адан са женгиникай куьрелди кхъенва.

"1944-йисан 25-августдиз Варшавадин губерниядин Родвинский уезддин Рыбно хуьруьн патарив Рагъаклидай патан Буг вацалдай элячидай женгина Жабраилова вичин туп вацун кьерехдиз тухвана ва дуьм-дуьз яна, чибуруз цай гузвай душмандин сенгерар ва фашистрин офицерарни аскерар пучна. Женг кьиле физвай вахтунда ада 15 немс, дяведин суьрсет тухузвай автомашин тергна. Душмандин ахъайи мина хъиткьинна, младший сержантдал хер хъана. Амма юл. Жабраилов женг кьиле физвай майдандилай хъфена. Ада вичи хер кутунна, мад туп кардик кьухтуна, душмандин вад сенгер, 2 блиндаж куклварна.

Ихътин виле гьвал кьалуруналди, юл. Жабраилова чи подразделенийриз командирри вилик эцигнавай тапшургуьар кьилиз акъуддай мумкинвал гана..."

И кьегъалвилей 3. Жабраилов Баркалладин 3-дережадин орден гана.

Зейнудиналай кваллиз чарар лап кьитдиз хкьезвай. Ада Кавказ, Сталинград, Москва хуьзвай женгера иштиракна. 1943-йисуз Зейнудин гел галачиз квахъна лугъудай хабар хтана.

Бубадини дидеди, хизанри хабарар тапанбуру хуьник умуд кутунвай. Гьик лагъайла, ихтин чарарин иесияр хъайибуруз дяведилай гуьгъуьни багърияр сагъсаламатдиз хтай бахтарни акуна. Кьена, квахъна лугъузвай аскерар ара-ара ахкьатзавай. Госпиталра сагъ хъхъайла. Гъавилия Жабраиловрини умуд кваз гъафтеяр, йисар акъудзавай. Жегил несилди Советрин Союздин оборонадин министерстводин архивдизни, республикадин военкоматдизни чарар кхъеная. Багърийрикой малуматар жагъурун патал, амма Жабраиловрин гъакьиндай дуьзгуьн малумат жагъанач.

Ингъе гила, дяве куьтягъ хъана 77 йис алатайла, садани гуьзлемиш хъийин тийизвайла, Жабраиловрин Ватандин Чехи дяведа телеф хъайи, квахъай аскеррин гел жагъуззавай Нурмегъамед Мегъамедовалай хабар агакьна: Зияудин Жабраилов Донбассдин стхавилин сурара кучукнава. И кардик чаз Такъидин Османович Жабраилова хабар гана.

- И хабар чав кьве варз вилик агакьна. Донбассдиз фидай гъазурвилерни акуна, - лугъузва Т. Жабраилова. - Амма ана махсус серенжемрив эгечна. Абуру куьтягъ хъанмазди, чун Донбассдиз фиде.

Мегамеднаби Агмедов

Руслан Агмедов

Къегьал рухваяр

Масуб МАГЪМУДОВ

1-апрелдиз центральный телевиденидай махсус серенжемда жегил капитан **Руслан АГМЕДОВА** игитвал къалурайдакай ихтилатна. Са жуьредин шак атайвилай зун ам вуж ва гынай ятла чириз алахъна.

Къасумхурунви чирхчирди заз Руслан Агмедов Къурагъ райондин военный комиссар хъайи подполковник **Мегамеднабидин** хва тирдакай лагъана. Мегамеднаби захъ галаз таниш я. Ада Стал Сулейманан райондин военный комиссариатдани къвалахайди я. Алай вахтунда ам Дербент шегъерда яшамыш жезва.

Мегамеднаби 1963-йисан январдиз Къурагъ райондин Ахнигрин хуьре дидедиз хъана. Дах Лямет колхоздин чубан тир, дидедини колхозда къвалахзавай. Абуруз 7 аял авай - 4 рушни 3 гада. Мегамеднаби 1970-1974-йисара сифтегъан школада клелна. Ахнигрин хуьр Белиждиз куьч хъана. 1974-йисуз диде, 1975-йисузни дах рагъметдиз фена.

Шейриха эмедин Мегамеднаби Баку шегъердиз тухвана ва школа-интернатдик кутуна. Ина 8-класс куьтягъайла, ам чехи стха Мегамеда вичин къвализ Белиждиз хкана. Поселокдин юкъван школа гимншдин медалдалди куьтягъай Мегамеднаби Тюмень шегъердин военно-инженерный высший командный училищедик экечина. Ина хъсандиз клелзавай курсант КПСС-дин членвиле къабулна. Яру диплом къачуналди училище куьтягъай ам гъана туна ва курсунин командирвиле тестикъарна. 1990-2010-йисара Мегамеднабиди Дагъустан Республикадин военный комиссариатда къвалахна, ахпа ада Къурагъ, Гергебиль, Ахцегъ, Рутул, Докъузпара районрин военкоматра къуллугъна.

Мегамеднабидиз къве велед ава. Руш Люд-

милади Белиждин юкъван школада къецепатан чаларин тарсар гузва. Руслана 2005-йисуз Дербент шегъердин 19-нумрадин юкъван школа акъалтарна ва вичин буба Мегамеднабиди клелай военный институт хкъана. Офицер 2010-йисуз къуллугъиз Алтайдин крайдиз ракъурна. Ина ам инженерно-саперный взводдин командирвиле тайинарна. Ахпа адакай ротадин командир хъана. 2020-йисуз ам Сириядиз ракъурна. Анай хтайла, къуллугъ давамарун патал Центральный военный округдиз (Ишим шегъер) рекъе туна. Алай вахтунда ада Украинада кыле физвай махсус серенжемда виклеговилелди иштиракзава.

Телевиденидай хабар гайивал, капитан Агмедова са десте аскерарни галаз военный техникадин колонна фена клелзавай рехъ украинвийри кутунвай минайрикай ми хъна клелзавай. Руслан Агмедов къалулнавай рекъин участокдал фейила, Украинадин диверсантри рекъик минайри кутун давамарзавай. Руслана вичиз акур гъалдикай тадиз командирдиз хабар гана. Чкадин шартарикай менфят къачуна, аскерарни галаз женгиниз гъазур хъана. Пулеметар алай чкайр чирна, диверсантар терг авунив эгечина. Женг давамариз тахъана, украинвийр, яракъарни гадарна, катна.

Душманрин чехи пай телефна. Рекъик кутунвай минайр хкудна, Россиядин военный техникадин колоннадиз рехъ ачухна.

Капитан Р. Агмедован дестедикай са касни телеф хъанач. Техникади саламатдиз вичин рехъ давамарна.

Агмедоваз "Аскервилин жуьрэтлувилай", "Къуллугъда тафаватлу хъунай" ва Г. Жукован медалар ава. Махсус серенжемда къалулнавай виклеговилерайни адав лайихлу шабагъ агакъда.

Руслан Агмедов пуд веледдин буба я. Чехи руш Миланади Стал Сулейманан райондин Цийи поселокдин юкъван школада сад лагъай классда клелзава.

Гел жагъурзава

Хийр ЭМИРОВ

Дагъустан Республикадин информациядин ва печатдин Агентствода Ватандин Чехи дявда телеф хъайибурун, гел галачиз квахъайбурун гелер жагъурзавай "Кавказ" твар алай дестедин векилрихъ галаз пресс-конференция кыле фена.

Россиядин гел жагъурзавайбурун гьерекатдин региондин отделенидин правленидин председатель Хайбулла Умарова лагъайвал, Дагъустандин дестедик 150-дав агакъна жегилар ква ва абуру гъар йисуз апрелдин, майдин, июндин варцара фашистрихъ галаз лап къизгын женгер кыле феи Кеферпатан Кавказдин ва Россиядин областра жагъур хъувунин къвалахра иштиракзава.

- Тарихдай чизвайвал, Кеферпатан Кавказдин са бязи шегъерар, хуьрер хуьн ва азадун патал чилелни, цавани женгер кыле фена. Дагъустандин цавани гъахътин женгер хъайидакай виридаз чизвач. И кар къе субут хъанва. Къизилорт райондин Пятилетка хуьруьн патарив чаз 1942-йисуз аватай самолетдин амукъар жагъанва. Ам чилин къатарай акъудун патал пуд югъ

герек атана. Чав агакънавай малуматрай, Махачкъаладин, Хасавюртдин цава са шумудра душмандин мессершмитар ва бомбаяр авай самолетар пайда хъайиди я. Чибурун ругуд самолет чилел аватна. Гила чаз абурукай сад жагъанва.

Чна Ингушетиядин гел жагъурзавайбурухъ галаз сих алакъаяр хуьзва, - кьейдна Х. Умарова. - Абуру лагъайвал, Валентин Эмирован самолет аватнавай чка малум хъанва. Гъалибвилдин суварин вилик Аличукда Валентин Эмироваз талукуарнавай мемориал ачухдайвал я. И кардик энергетикадин колледждин коллективди еке пай кутунва. Мярекатда иштиракиз республикадин гъукуматдин векилриз, ветеранриз, чазни теклифнава.

Малум хъайивал, архиврин документрай акъавзайвал, Советрин Союздин Игит лагъай твар гун патал 50-далай виниз дагъустанвийр къалурнавай. Гъайиф хъи, жуьреба-жуьре себебралди абурув и чехи шабагъ агакъна. Гел жагъурзавайбуру и месэладални къвалахзава. Абурун фикрдалди, ихътин гъахъсузвал туклуьр хъуьвона къанда. Фашистар барбатлун, Ватан хуьн патал тежер хътин игитвилер къалурай ксарин лайихлувилер гъакл квадарун дуьз жедач.

Веревирдер

Цийи вахт, цийи фикрар ва крар

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

Цийи вахт - цийи къуватлу фикрар, метлебар (идеяяр) чеб чпихъ галаз гъихътин алакъада авай манаяр ятла?.. И суал чи гъаф политологи, экономистри, уьлкведин

ва обществодин гележегдикай фикрзавай, чун гъинихъ гъакл физватла, чухъ вуч метлебар аватла чириз клелзавай ксари мукъвал-мукъвал гузва, СМИ-ра, форумрал, гуьруьшрал веревирдзава. Вучиз?

За къатлузвайвал, цийи къуватлу фикрар (идеяяр) вилик эцигиз тахайтла, общество, государстводин къурулуш, санихъни юзан тийиз, алай чкадал аламукъда. Гъа ихътин къурху авайвилай чи Президентди и месэла стратегиядин метлебар авайди, милли программайрикай сад яз, вилик эцигнава.

Вичин вахтунда социализмдин экономикадин нубатдин месэлайрикай рахадайла, чехи регъбер И. Сталина кьейднай: къулухъ галамукъай-бур гатадайди я. Чун, капитализмдин уьлквейрилай аслу тушиз, виликди фин лазим я...

Ибуру алатай асирдин 40-йисара лагъанвай келимаяр я. XXI асирда чун и келимайрин гъахълувилин шагъидар хъанва. Дуьньядин капитализмдин ампар чун экономикадин жигъетдай къулухъ таз, чи вири еришриз кьей гуз алахънава. Герек садрани Россия ва россиявийр чеб чпин ихтиярда тежен, гъамиша са нивай са вуч ятла талабзавай нафакъачияр жен. Килиг садра, чухъ авачир жуьредин такъатар, девлетар, мулкар, мумкинвилер авач. Амма дуьньядин тарашчийри чун 90-йисарилай инихъ са къатда тарашзава. Горбачев, Ельцин, Гъайдар, Чубайс, Немцов ва ихътин маса тапан "патриотар" себеб яз, чи экономикадин кар алай саки вири хилер тахай мисал авуна. Чухъ вири аваз, самолетар, машина, дарманар, гъатта запунарни кваз патанбурувай къачузвай. Гъакъван чилер аваз, чна гилани картуфарни газарар, серкерни чичекар, гъатта помидорарни са гынай ятлани, яргъарай гъизва... Яни чи вири экономикадин США-диз ва Европадиз къуллугъиз тазвай. Туьд доллардив вугана...

Сифте Крымдин месэла арадал атайла, яни ам вичин Ватандик экеч хъувурла, гила Украинада кыле физвай махсус серенжемдин нетижаяр вилериз акурла, садлагъана дуьньядин капитализмдин са жерге уьлквейр чал элкъвена. Са къатда санкцияр малумарзава. Чаз дарманар рекъе хутадач, машинар ахгакъардач, пулар вахкудач лугъузва.

Душманрин гъиле ядни гъат тавурай лугъузва. Гъатайтла, абуру чун къурал гъида... Тарихри чаз ахътин мисалар гъаф къалурнава. "Перестройщикрини" цийи "демократри" чаз багъишай "вири инсаниятдин ивири" чун гъи йикъал гъанатла, вири шагъидар я. Чун чайдихъ галаз хъвадай шекер авачиз, тандал алукидай ми хъи перем авачиз тунай. Акъуднай чехи Россия чехи гъурметрин вири сиягъарни, гъакъван "усалди" яз... (?)

Аллагъдиз шукур, санкцияри чун ахварикай кудна, чухъ чи руьгъ авайди рикел хкана.

Россия къвачел ахкъалт хъувурвалди, цийи "дьявьяр" малумарна. Гила США кылевиз Европада ампар ачухдиз халисан дяве малумарнава. Яракъламишзава са къатда Украинадин цийи фашистар. Дуьньядин террористар чав дяве члугун паталди гъазурзава, харжзава миллиардар - долларар. Бес гъа ихътин вахт тушни чи чехи тарихдиз дуьздакз, кыл-кылик кваз килиг хъийидайди?! Гъа ихътин гъалар тушни чун мад сеферда чи арифдаррин, чехи камалзгълийрин, политикадинни женгинин жигъетрай зурба дережайрихъ феи, Ватан хвейи чехи бубайрин ирсина кьекъуьниз мажбуьрзавайди?!

За къатлузвайвал, Президент В. Путин ва адан гилан команда дуьз рекъе ава ва стратегиядин лап камаллу месэлаяр вилик эцигзава. Вирибур са идеядихъ инанмишарзава.

Суал къевеза: чавай вуч ийиз жедат? Чи гъиле вуч ава лугъудайбурни кими туш. Къайгъусузар, мефтлер куьтбур гъамиша хъайиди я. Гилани абур тиймил авач. Чи обществода гъамиша чаз кьей гуз алахънавай либералринни "5 лагъай колоннадин" векиларни авайди фикрда къуртла, цийи къуватлу фикрар вилик кутуниз, абур кылиз акъудуниз манийвалдайбур тиймил гъалтдач.

Амма чи вахт масад хъанва. Либерализмдиз, тарашунриз, къайгъусузиле акси хейлин серенжемар къабулзава. Рикел хкизва Советрин чехи тарих, Гъалибвилдин Яру Пайдах, гъалибчийр чеб... Чухъ лап зурба илим, образование, техника, технологияр хъайиди чирзава...

Завай са кар кьейд ийиз жедат: Дагъустан Республикадин кылиз С. Меликов атайдалай къулухъ республикадин кылин аппаратда саки вири къуллугъчийр цийибур хъанва. За фикрзава хъи, абур цийи къуватлу метлебар вилик эцигиз ва гъализни жедайбур я.

Гъич тахайтла, саки гъар юкъуз чи СМИ-ра раижзавай хабаррай, кыле физвай чехи ва гъевчи гуьруьшрайни и кар акъазва. Дагъустандин хуьрер, районар, шегъерар къвердавай авадан, шей гъасилдай къуватар артух хъунин еришар масадбур я. Коррупциядин куьлуш гатазвайди гъисзава. Хейлин "къетен алакъунар" авай рухваярни рушар чпиз "лайихлу чкайрал" хъфенва. Гъич тахайтла абурун суфатар акъазмач...

Ихътин шартлара чи республикада йис образование вилик тухунинди, цийи кадрияр, пешекарар гъазурундинди, техникадинни технологиярин революциядинди яз малумарун дуьшубудин кар туш.

Цийи къуватлу метлебар чи гъар са хуьре, районда, шегъерда вилик кутава гъализ жедайди и мукъвара республикадин Кылин патав тухвай са шумуд совещанидини, районрай къевезвай хабаррини раижзава. Чи лежберри, багъманчийри, саларбанри цийи жуьрейрин саларин, багъларин, уьзюьмлухрин, никлерин къадар артухарзава. Хъсан бегъерарни вахчузва. Гъа саягъда хипехъанвал, малдарвал арадал хкиз, члурарикай дуьз менфят къачуз алахъзава.

Хаммал чкадал хуьнин, гъялуьнин, базаррив агакъарунин крарик сифте яз юзун акатнава. Цийи фикрар цийи крариз элкъуьн лазим я...

30-апрель - Цяяр кьуникай хуьдайбурун югь

Расим ИСАЕВ

АХЦЕГРИН баркаллу чили Дагьустандиз ва уьлкведиз машгьур алимар, политикар, майишатда ва яратмишунра агалкьунар кьазанмишай гзаф ксар багьишна. Россияда цяяр кьуникай хуьдайбурун (пожарная охрана) кьуллугь арадал атана 373 йис тамам жезвайла, кьенепатан кьуллугьдин полковник, ДАССР-дин МВД-дин цяяр кьуникай хуьдайбурун отделдиз яргьал йисара регьбервал гайи **МУТАЛИБОВ Муталиб Эминович** рикел хун кутугнава. Чехи яшарин инсанриз адан виниз тир пешекарвал, гафунал клевивал, намуслувал ва, кьуллугьдин вилик акьвазнавай месэлайрай кьил акьуддайла, ам эгечдай тегьер рикел аламачиз туш. Адан девирда республикада и кьуллугь йигин еришдалди вилик фена. А члавуз цяяр кьуникай хуьдай военизировававай частар тешкилна. Дербент, Буйнакск ва Кьиблепатан Сухокумск шегьерра цяяр кьуникай хуьдайбурун частарин дараматар эцигна ва реконструкция авуна. 1977-йисуз лап четинбурукай тир газдинни нефтдадин мядендал муракаб гьалара цай хьадарунай М.Э. Муталибов "За отвагу на пожаре" медалдиз лайихлу хьана. Ада республикадин цяяр кьуникай хуьдай кьуллугь патал са жерге регьбервал гьазурна, тербияламишна.

Жегьил регьбердин вилик четин месэлайрай квай. Сифте нубатда, вичихь пожарно-технический рекей я махсус образование, я кьетлен гьаларин ведомствода кьвалахунин тежриба авачир ада кьутармишунин ва цяярикай хуьнин хатасузвал таьминарунин кьвалахрай, цяяр хьадарун патал ишлемишзавай техникадай, тактикадай кьил акьудна кланзавай. Цяяр кьуникай вилик пад атунин кьвалах

цийи регьберди Ахцегьрин частуниз цяярикай кьутармишдай цийи КамАЗ чара авуна.

А.Агьмедова вичи регьбервал гузвай частунин кьвалах, кьуллугьчийрин гьазурлухвал датана гуьзчивилик кутунва. Райондин кьиле авай ксарихь ва чкадин самоуправленидин органрихь галаз санал цяяр хьадарун ва эвелимжибурун жергедай тир аварияр хьайила кьутармишунин кьвалахар кьиле тухун патал кьуватар ва такьатар желбдай тайин кьайда тайинарнава. Районда арадал атай цяяр кьуникай чехи дуьшуьшра ва тебиатдин бедбахтвилер арадай акьуддайла ада вичини иштиракзава. ИкI, 2020-йисан 22-июлдиз Ахцегь районда яргьалди кьвайи марфарин нетижада "Ахцегь-Кьурукал-Хинер" рехь ци тухвана. Цяяр кьуникай хуьдай 50-нумрадин частуни, инсанар кьутармишдай кьуллугьди ва райондин администрацияди кьайдада аваз ва тади гьалда кьабулай серенжемрин нетижада селдик акатай машинра авай инсанар са куьруь вахтунда анрай акьудиз ва медицинадин сифтегьан куьмек гуз алакьнай.

Мадни лугьун лазим я хьи, А.Агьмедов ва адан заместитель Б.Абдуризаев хьсан спортсменарни я. Абуру райондин жегьилрин арада сагьлам уьмуьр пропаганда ийизва, жегьилар ватанпересвилин руьгьдаллаз тербияламишуниз еке фикир гузва.

Лугьуз жеда хьи, кьенин юкьуз коллектив виниз тир пешекарвал ва виклегьвал

Сертификатар вахкана

25-апрелдиз Докьузпара райондин администрациядин дараматда Афгьанистандин вакьийара иштираккай ксарив кьвалер маса кьачун патал гьукуматди чара авунвай субсидийрал пулар алава хьувунин сертификат вахкуниз талуькьарнавай мярекат кьиле фена. Ана райондин кьил Мегьамед Шамилова ва агьалияр яшайишдин рекей хуьдай управленидин (УСЗН) начальник Эсед Арабова иштиракна.

Мярекат ачуьдайла, Мегьамед Шамилова, Афгьанистанда кьиле фейи дьаеда иштираккай ксарихь элкьвена, чими келимаяр лагьана, фадлай вилив хуьзвай шад вакьиа тебрикна, дьаеда риклера сагь тежедай гзаф хирер турди кьейдна.

Райондин кьили 3 касдив сертификат вахкана. Абурун арада Миграгьай тир Кебир Биллаевни Бейдуллагь Гьасанов, Усугьчайдилайни Завидин Магьмудов авай. И юкьуз сертификат Усугьчайдал яшамин жезвай I группадин инвалид Наира Теминдаровадинни вахкана.

М.Шамилова шад мярекатдин иштиракчийрихь сагьвал ва уьмуьрда агалкьунар хьун алхишна. Гьакни райондин кьили Дагьустандин регьбер Сергей Меликован тварцихь разивилин келимаяр лагьана, гьикI хьи, республикадин кьиле акьвазайвалди ада и месэла вичин гуьзчивилик кутуна ва гьялна. Чими келимаяр Докьузпара райондин УСЗН-дин начальник Эсед Арабован тварцихьни лагьана.

* * *

И юкьуз Мегьарамдхуьруьн райондин кьил Фарид Агьмедовани Афгьанистандин дьаедин иштиракчи, Кьуйсундал яшамин жезвай Эльман Билгьасанович Агьасиева кьвалер маса кьачун патал гьукуматди чара авунвай субсидиядин кьве шагьадатнама (санлай 1 681 488 манатдин кьадарда аваз) вахкана. Адан ва хизандин уьмуьрда лишанлу вакьиа тебрик авунихь галаз сад хьиз, райондин кьили ветерандихь мягькем сагьламвал ва хушбахтлувал хьун алхишна.

- Чи ватангьилири Ватандивай яргьа чпин аскервиллин буржи лайихлудаказ кьилиз акьудна. Кьенин юкьузни чи жегьилри Украинада кьиле тухузвай военный махсус серенжемда игитвал, дирибашвал, уьткьемвал кьалурзава. Россиядин итижар хуьзва. Махсус серенжемда чи гзафбурун багьрийри, мукьва-кьилийри иштиракзава. Чна абурун тереф лап вини дережада аваз хуьн лазим я, - лагьана Ф.Агьмедова. Ада гьакI чи гьукуматдини абурун игитвал фикир тагана тун тавурди кьейдна.

Вичин нубатдай яз, Э.Агьасиева куьмек гунай властдин вири кьурулушриз, райондин муниципалитетдиз сагьрай лагьана.

Мярекатда райондин УСЗН-дин директордин заместитель Камил Алиева ва администрациядин жавабдар кьуллугьчийрини иштиракна.

Девирдин истемишунрин дережада аваз

Дагьларин уьлкведа и кьуллугь кьилиз акьудунихь галаз алакьалу яз арадал атай адетар, чи ватангьилидин баркаллу крар кьенин са акьван регьятбур тушир шартлара Россиядин МЧС-дин Дагьустанда авай Кьилин Управленидин начальник, генерал-майор **Нариман Магьмудович КьАЗИМЕГЬАМедова** мадни вини дережада аваз давамарзава. Адан чалишмишвилерин нетижа яз, эхиримжи йисара Дагьустанда цяяр кьуникай хуьдай 31 часть, кьилдин 6 пост, инсанар жагьурдайбурунни кьутармишдайбурун 8 подразделение арадал гьанва, цяяр кьуникай акси кьуллугьдин федеральный подразделениеяр патал 7 дарамат хьажнава. Республикада цяяр кьуникай хуьдай цийи частар арадал гьуни, авайбурал алава яз, чпе саки 600 агьзур агьали яшамин жезвай 688 чка (населенные пункты) цяяр кьуникай хуьдайвал ийиз алакьна.

Ахцегьрин цяяр кьуникай хуьдай частунихь зур асирдилай артух тарих ава. Алатнавай йисара адан кьиле жуьреба-жуьре инсанар акьвазна. Кьенин суьгьбет лагьайтIа, анин начальник **АГЬМЕДОВ Агьмед Жабаровичакай** я. Кар алакьдай, тешкилатчилин хьсан алакьунар авай жегьил Ахцегьрин 50-нумрадин частунин начальниквиллин кьуллугьдал 2019-йисан июлдиз тайинарна.

лах чирна, са куьруь вахтунда и хиле вичикай вири терефрихьай тамам пешекар жедайвал авуна кланзавай. Частунин коллективда четинвилер тIимил авачир, гьакI марифатдинни психологиядин жигьетдайни гьалар пайгардик квачир. Кьуллугь кьилиз акьудзавай шартлар истемишунрихь галаз тамамдаказ кьазвачир. Техника куьгьне хьанвай ва мукьвал-мукьвал кьайдадикай хьатзавай. Амма Агьмед четинвилерихьай кичебурун жергедай тушир. Са куьруь вахтунда адалай неинки нормативно-технический литература ва законодательный база чириз, гьакI личный составдин гьазурлухвални лазим дережада аваз тешкилиз, райондин кьетлен важибувал авай объектрал цяярикай хуьдай тактикадин гьал ва икI мад) кьимет гузвай. Алатай йисан 27-декабрдиз Россиядин кьутармишдайдан йикьаз бахшна кьиле тухвай шад мярекатдал министр Нариман Кьазимегьамедова Агьмед Агьмедова конкурсдин гьалибидин Кубок, диплом ва кьуллугьдин машиндин куьлегар вахкана, гьакI коллективдизни 100 агьзур манатдин кьадарда аваз премия гана.

Винидихь гьанвай вири делилри Ахцегьрин баркаллу чилел бажарагьлу инсанар, ватанпересар кьит туширди кьалурзава. Полковник Муталибов Муталиб Эминовичавай Ахцегь райондин цIухь галаз женг чIугвазвай-бурал дамах ийиз жедай!

Авай кьуллугьчийрикай ибарат я. Абуру и кар республикадин подразделениедин арада садрани-кьведра субутнач. ИкI, 2021-йисуз чи республикадин цяяр кьуникай хуьдай 30-далай виниз частарин арада кьиле фейи килигуна-конкурсда Ахцегьрин часть 1-чкадиз лайихлу хьана. Комиссияди конкурсантриз са шумуд хилляй (цяяр кьуникай вилик пад кьун, цяяр хьадарунин ва аварияр хьайи члавуз кьутармишунин кьвалах, кьуллугь кьиле тухунин ва гьазурвал акунин кьвалах тешкилнавай кьайда, подразделение женгиниз гьазурлухвал, кьуллугь кьиле тухузвай дараматрин, цяяр хьадардай техникадин ва алакьадин такьатрин гьал ва икI мад) кьимет гузвай. Алатай йисан 27-декабрдиз Россиядин кьутармишдайдан йикьаз бахшна кьиле тухвай шад мярекатдал министр Нариман Кьазимегьамедова Агьмед Агьмедова конкурсдин гьалибидин Кубок, диплом ва кьуллугьдин машиндин куьлегар вахкана, гьакI коллективдизни 100 агьзур манатдин кьадарда аваз премия гана.

Абдулафис ИСМАИЛОВ

МАКЪАЛАДИН кылиз акъуднавай суалди чи уьлкведа секинсуз тийизвай садни авач жеди. Эхиримжи вахтара кыле физвай вакъийри неинки Россия, гьакI вири дуьнья дегешарзава. Тарихдиз вил веьена килигайтIа, аквада хьы, ихьтин кризисдин гьалара жезвай дегишвилерин нетижада чи уьлкве, михьы хьана, гьалиб ва гужлу жезвайди я. И сефердани гьакI хьун вилив хуьзва чна. Къенин ийкъан четинвилер, зидвилер, гьамиша къевезвай чIуру хабаррин, "фейкрин" заланвал эхзавай инсанрик секинсузвал кутазвай суалдиз жаваб яз, сабурулу инсанри лугъузва: "Умуд гьич садрани атIумир. Пакагьан югъ хьсанди хьуник умуд кутазва чна".

Мартдин вацран юкьвара Президент Владимир Путина вичин рахунра къейдна хьы, "алай вахтунда общество ханрикай вич вичелей михьы жезва. И карди Россия анжах мягкьмарда". Регьберди къейд авуна хьы, "вад лагъай колонна", пулар Россияда къазанмишиз, чеб руьгьдин рекъай РагъакIдай пата авай, чпин фагъум-фикирдалди, чпин лукIвилдин къанажагъ-

Пака чи гьал гьикI жедатIа?

далди ана яшамш жезвай россиявийрикай ибарат я. Президентди Урусатдин халкъдивай халис ватанпересар, хаинар вужар ятIа, чириз жедайди къейдна. И фикир ада, Украинада махсус серенжем тухунал нарази хьана, къецепатан уьлквейриз экъечIай (катай) "гьетериз", тIвар-ван авай деятелриз талукъ яз лагъайди тир.

Ватанпересвилерин хаинвилерин месэладай чпин фикирар чIехи маса политикрини лагъана.

Уьлкведин парламентдин регьбер В.Володина къейд авуна: "Государстводин таъминвилел - акI хьайила, халкъдин таъминвилел алайбуру адаз хаинвал авуртIа, абур культурадин, образованидин, здравоохраненидин ва маса хилерин бюджетдал алай идарайра регьбервал гудай къуллугърилай элячIун герек я. Чна министривай къетIендиз хабар къада ва кадрийрин гьакъиндай месэлаяр гьалунал кIевиз акъвазда".

Россиядин Хатасузвилерин Советдин регьбердин заместитель Дмитрий Медведева лагъана: "Ватан кIанибурун чинар лап жуьреба-жуьре я. Хаиндин чин гьамиша гьа сад жеда - хаиндин чин. Кылинди - а чин тафаватлу авуна, вахтунда-маз чирун я". И цитатаяр за интернетдин официальной чешмейрай къачунва.

Уьлкведин гьукумдин чIехи къуллугърал алай политикри лугъувай и фикирар къенин юкьуз лап важиблур я. Амма виридалайни гзаф Президент В.Путина вичин инанмишвилекай лагъай гафари умудлу ийизва. Зун а келимайрин гьавурда икI акьуна: Россиядин халкъдилай вуж халис ватанперес ятIа, вуж хаин ятIа, тайинариз алакъзава. Халкъдиз ихтибар авуна кIанда. Обществони михьы ва мягкьем жеда. Са рахунни алач, гьахьлу гафар я. Вилек физвай вири обществойрин хушбахтлувилер бинеда вирида ва сада-садаз ихтибарун ава. Инал, акъвазайвал, чи Президентди халкъдиз ихтибар ийизва.

Гьа са вахтунда халкъдиз хаинар вужар ятIа, фадлай чир хьанва. Вири жемятдин патахъай завай лугъуз жедач, амма гзафбурун фи-

кирдалди, хайи Ватандиз хаинвал ийизвайбурун сиягда сад лагъай чкадал коррупционерар ала. Культурадин, образованидин, медицинадин, илимдин ва бюджетдин маса хилерин идарайра кIвалахзавай деятелрин жергеда хаинар авач лугъуз жедач. Авазва. Месела, школяяр патал менфятсуз, чи халкъарин хьсан адетриз, чи обществодин даяхриз акси программаяр, учебникар, тарихдин ва литературадин учебникар - иллаки, пешекарсузвилелди тьукIурзавайбурун, чи руьгьдин, ахлакъдин ивирриз, ягъ-намусдиз зарарлу кино-телефильмаяр, передачаяр гьазурзавайбурун.

Бажарагъ аваз ва я авачиз, пулдинни телеканалрин куьмеқдалди чпиз уьлкведа машгъурвал гьанвай, миллионралди гонорарар къачузвай эстрададин, телевиденидин "гьетеризни" гила са бязибуруз, къецепатан уьлквейриз куь хьайила, хаинар лугъузва. Суал къевезва: а "гьетерикай" мус ва гьикI чаз чешне къалурдай ватанпересар хьанай - къе хаинар жез? Белки, са бажарагъни авачир абурун машгъурвал, ватанпересвал бинедилай гьа шоу-бизнесди гьиз хьайи миллионар тиртIа? Зи фикирда авайбурун къилди-къилдин "гьетер" я. Амма хци месэлайра обществодин, халкъдин

гзаф авай чкада бажарагълу, рикI михьы, гьахьлувал кIани, чин къун тавуна, вири авайвал лугъудай инсанриз кIвалахиз четин жеда.

Мадни гзаф гьайиф чIугвадай кар ам я хьы, чи обществодиз талукъ важиблур къарарар, къанунар къабулуниз ихьтин, чпин хусуи хийирдихъ ялзавай, къалп "элитадин" гьаразлу векилри гзаф таъсир ийизва. Ахпа ахьтин къарарриз, халкъдин хийирдихъ галайбуру туш лагъана, инсанар шаклувилелди тамашда. Наразивал къалурдай маса мумкинвал амуьк тавурла, обществода мад сеферда ихтибарсузвал арадал къведа. Гаф лугъудайла, кар ийидайла, дикъетлу, мукъаят хьана кIанда: ихтибарсузвал - им обществодин кIаникай физвай рагъул уьленрин ятар я. Гзаф хьайила, абур винел акъалтда.

Заз лугъуз кIанзава хьы, винидихъ чун чпикай рахазвай вирида Ватандиз хаинвал ийизва, амма чпин аялрин гележегни абуру Россиядихъ галаз алакъалу ийизва. Гьавилияй Европада уьлквейра хусуи къачузва, бизнес кутазва, хизанар анра яшамш жезва. Анра русофобияди цуьк ахъайнавайди, россиявийриз душманриз хьиз килгизавайди гьисаб къазвач. Къецепатан капиталистрин хусуи ятда чи

интересар хуьн патал гьукум, чIехи чиновникар гьахьлудакъ критика ийизвай, чпин намуслувал, лайхлувал хуьзвай эстрададин, искусстводин устадар чахъ гзаф авайди чир хьана кIанда. Абуруз хаинар лугъуз жедач.

Гьар гьикI ятIани, пулуни чпикай "ватанпересар" авур машгъур "гьетер" къецепатаз катуни обществодиз, гьелбетда, зарар гузва. Амма имидждин жигъетдай гузвай и зарар гьукумдин къурулушра ацукънавай хаинри-коррупционерри гузвай зияндив гекъигизни жедач. Эвелни-эвел коррупционерри чпин чIуру кардалди гьукумдинни халкъдин арада авай, общество вири рекъерай вилек финин эвелимжи шартI тир ихтибарвилерин гьалар къарсуззава.

Законсуз рекъералди миллиардар кIватIнавай, чIехи девлетар къецепатан уьлквейриз акъуднавай, чпин хизанар анра кефиятдик яшамш жезвай ва чеб ватанпересар я лугъузвай девлетлуьри хаинвал ийизваччи? Чпин ферсузвал себеб яз, менфятлу са карни алакъ тийиз, чIехи мажибар къачузвай къуллугъчийри хаинвал ийизваччи?

Президент Владимир Путина лагъай фикир рикIел къевезва: "Вад лагъай колонна", пулар Россияда къазанмишиз, чеб руьгьдин рекъай РагъакIдай пата авай, чпин фагъум-фикирдалди, чпин лукIвилдин къанажагъдалди ана яшамш жезвай россиявийрикай ибарат я". Гьайиф хьы, "вад лагъай колоннадин" жергейра чеб обществодин "элита" (вилек-къилик квай сечме инсанар) яз гьисабзавай бязи чиновникар, политикар, гьукумдин векилар, культурадин ва илимдин деятелар, машгъур спортсменар, девлетлуьр ава.

Гьайиф хьы, и халисанди тушир, къалп "элитад" михьы инсандиз кутуг тавур хесетрин, лайихсуз ерийрин, къве чин алай инсанар, дасмалчияр, виниз тир марифатдинни ахлакъдин къайдаяр кваз такъазвайбурун гзаф ава. Гьа ихьтинбурун я, РагъакIдай патан уьмуьрдин къайдайрал ашукъ хьана, руьгьдин рекъай абурун лукIвиле гьахьнавайбурун. Ихьтинбурукай ватанпересар садрани жедач. Ихьтинбурун - иллаки ялтахар, "чин чухьудайбурун" -

уьлкведин карханаяр гзаф ава. Абуру ина чпиз жезмай къван гзаф къазанжияр алудзава. Маса мурадар авай абурухъ. Амма чи девлетлуьри, гьа жергедай яз чи СМИ-ра авай, миллионралди гонорарар къачузвай "гьетери" Францияда, Швейцарияда, Италияда ва маса уьлквейра хьиз, абуру - Европада буржуири Урусатда хизанар яшамш жедай зурба дараматар къачузвач, я чпин аялар кIелиз чи вузриз рекъе твазвач. Вучиз ятIа? Белки, инал кар мад гьа ватанпересвиле ава жеде. Я стхаяр, чи вузра кIелзавай чи жегъилар вири хилерай, иллаки дум-дум илимрай, математикадай, электроникадай международный конкурсра гьамиша гьалиб жез, кIвенкIвечи чкайрал жезвайди я эхир. Квез чизваччи бес?

Са къуд-вад ийс инлай вилек Президентдин чпин капиталар къецепатан офшорриз акъуднавайбурун а девлетар Россиядиз хкуниз эвер ганай. Амма виридаз ван атанач. Гила жуван Ватандиз хкун тавур олигархрин капиталар, санкцияри кутуна, вахуз кIвачин хьанва. Девлетлуьриз и сефердани госуударстводивай куьмек кIан жеда. Гьукумат санкциярин басрухдик акатнавайбуруз куьмекдин гьил яр гьы тавуна, гьелбетда, акъваздач. Суалар алайди са месэла я: "пулар Россияда къазанмишиз, чеб руьгьдин рекъай РагъакIдай пата авай, чпин фагъум-фикирдалди, чпин лукIвилдин къанажагъдалди ана яшамш жезвай", чеб "сечме инсанрай", "элитад" гьисабзавайбурун чпин чка чир хьанатIа? Чеб "русифобилин" РагъакIдай патаз эсиллагъ герек авачирдан гьавурда акъунатIа? Тарс хьанатIа?

Умуд кутаз кIанзава, вири халкъдин девлетрин гьисабдай триллионрин иесиар хьанвай чи капиталистрин гила чпин капиталар яхтарни махарик жедай хьтин ашайишдин зурба хусуи дараматар, тавханаяр эцигун, къизилар кIватIун патал ваь, инсанрин вилер ицитI тавуна, четинвилер эхи ийиз, сабурулувал хуьзвай чи игит халкъдин дуланажагъ вини дережадиз хъажун, уьлкве яшайишдин жигъетдай кIвенкIвечи общество хуьн патал кардик кутада.

Цийи ктаб

Тарихдин баркаллу чинриз бахшна...

Ш.ШИХМУРАДОВ

Бажарагълу инсанар чпиз вири терефрихъай пай ганвайбурун, бажарагълурун жеда лугъуда. Ахьтинбуруз дуьзвал, гьахъ-адалат, чпин чирвилерихъ - къуват-такъатдихъ инанмишвал, инсанвилерин виниз тир ерияр хас я. Гьахьлувилерин гужлу сес хъажуналди, ахьтинбуру инсанриз уьмуьрдин къимет-метлеб, къиле физвай крарин, вакъийрин себебар, асул гьакъикъат ачухарда, чирда. Гьа ихьтинбурукай сад тир гьуьрметлу **Багъир Ражабович РАЖАБОВАХЪ** галаз зун 80-йисарилай инихъ таниш я. Ялавлу публицист, оратор, общественный деятель, юстициядин полковник, РД-дин лайихлу юрист, СССР-дин халкъдин контролдин отличник, шаир, писатель...

Дагъустан Республикадин юстициядин министерствода яр гьал йисара халкъдин майишатда, жемятдинни диндин тешкилатрихъ галаз правовой пропагандадин кIвалахдин, гьакIни жемятрихъ галаз алакъадин отделрин начальник яз, Б.Ражабова юриспруденциядай гьавурдик кутунин кIвалах гегъеншарна, агъалияр чпин ихтияррин жигъетдай гьавурдик кутуз, лекцияр кIелна, хейлин гуьруьшар кыле тухвана. ИкI, Б.Ражабова кыл кутуналди, правовой пропагандадин координационнометодический совет тешкиллай. Публицист, юрист яз, вичин гзаф макъалайра ам законсузвилериз, 90-йисара чуьлурунин, алаш-булашдин, гьилий къедавал авунин чIуру гьалариз акси экъечIиз хьана. Уьлкведа къарсатмишдай вакъияр кыле физвайла, халис ватанперес бейтерез яз акъвазнач, ада вичин сес хъажна.

Багъир Ражабович Дагъустандин коммунистрин тешкилатдин активный членрикай, регьберрикай сад язни чида. КПРФдин Дагъустандин организация арадал хкуни адан еке пай ква. Вичин къелем ахтармишунив Багъир гьеле мектебда кIелзамаз эгечIна. Адан сифте шиирар, макъалаяр, очеркар Хивдин райгазетда, литературадин альманахра ва кIватIалра чапзавай. КIвалахда хьиз, яратмишунрани Б.Ражабова дуьзвал, риклин михьвал, ачухвал хас я. 1974-йисалай эгечIна, адан шииррин "Ветерок", "Рассвет", "Завещание", "Заря жизни", "Зори" ва маса кIватIалар акъатна.

Багъир Ражабович бажарагълу писатель хьиз машгъур авур эсеррикай сад адан "Намусдин сир" ("Тайна чести") роман я. Адакай за чи газетдин шаз апрелдиз акъатай 13-нумрада гегъеншдиз кхьенва. Къенин ихтилат 2021-йисан декабрдиз, 250 экзemplардин тираж аваз, "Мавел" издательствода "Цийи йикъан пакамахъ" ("На заре нового дня") тIвар алаз акъатнавай нубатдин ктабдикай я.

Шиирралди кхьенвай сад лагъай пай Дагъларин уьлкведин баркаллу чинриз бахшнава. И кыле инкIилабчияр тир Тарикъули Юзбегован, Дадаш Ражабован ва алим-просветитель Темирхан Шалбузован крарикай, къисметрикай суьгьбетзава. Идалай гуьгуьнлиз табасаран чIалал тестифнавай "Ихьтин вахт алуькна", "Вот настало такое время" поэма къевезва. Ам эхиримжи йисара инсанятдал гьужумнавай хаталу тIугъвалдиз талукъарна. И эсердай чаз «яру зонада» чпин пак буржи намуслувилелди кылиз акъудзавай, чпизни еке хаталувал аватIани, инсанар фендигар азардикай къутармишзавай баркаллу духтуррин еке зегъмет акъваза.

Пуд лагъай кыл, пай Багъир Ражабован публицистикадин макъалайрикай ибарат я. Уьлкве къарсатмишай къалабулухринни шулуьгьрин, алаш-булашдин 90-йисара, гьакI гуьгуьнлайни ада гьахъ-адалат, садвал, къайда-низам патал вичин ялавлу сес хъажна. Ам Махачкъаладин гзаф агъалияр кIватI хьанвай майданрал муьквал-муьквал рахадай. "Советская Россия", "Дагъустандин правда", "Советский Дагестан", "Голос правды" ва маса газетра бажарагълу публицистдин гзаф макъалаяр чапна. ЧIехи ватанперес яз, законсузвилериз, сад тир чIехи уьлкве чуьлурунлиз, гьахъсузвилериз акси экъечIна. "Пусть осенит нас отъага отцов", "Неомаккартизм", "В наш дом стучится беда", "Не проявлять спешки", "Конституция - гарант единства и стабильности", "Мое кредо - закон", "Протест беспределу", "Парад президенто-развал страны", "Что порождает спекуляцию?" ва масабур гьа ихьтин хци месэлаяр къарагъарнавай макъалайрик акъатзава.

Ктабдин къуд лагъай кыле Багъир Ражабован яратмишунрин ва общественный кIвалахдиз анализ, къимет ганва.

Вад лагъай кыле чаз Б.Ражабован уьмуьр, адан хайи ерияр - Хив шикилрай акъваза. Цийи ктаб мубарак авуналди, чаз гьуьрметлу Багъир Ражабовичахъ сагъламвал, хизанда хушбахтлувал хьун, адан гьиликай мад ва мад итижлу шейэр хкатун кIанзава.

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

Зун и йикъара зи дустунин шад мярекатда вичин ери-бине Стал Сулейманан райондин Герейханован совхоздай тир, Лангепас шегъерда чиликай нефт ва газ хкудзавай оператор ШИХБАБАЕВ Забудин Рейзудиновичахъ галаз таниш хъана.

Забудин Шихбабаев 1973-йисуз Стал Сулейманан райондин Герейханован совхозда дидедиз хъана. Абурун хизан 1975-йисуз Къазахстан ССР-дин Цийи Узень шегъердиз куьч хъана. Ина ада 3 класс акалтарна. 1982-йисуз абурун хизан ватандиз хтана. Ина Забудин Шихбабаева юкван школа акалтарна, 1990-йисуз ам Рязандин хуьруьн майишатдин техникумдик экечйна. 1991-1993-йисара ада Советрин Армиядин жергейра къуллугъна. Къуллугъ акалтарна хуьруьз хтай жегъилди совхозда хуьруьн майишатдин гъар жуьредин

Чаз чизвайвал, фонтан хъиз нефт анжах лап сифте кыляй акъатзава. Ахпа ам махсус механизмайралди хкудзава. Исятда виринра чилин клиник деринра квалахдай насосар ишлемишзава. Ихътин насосри 1700-2400 метрдин дегънедай газ ва нефт винел акъудзава. Чилел алайди буругъдин квалах къалурзавай приборар я. И важиблу приборриз ганвай рекъемрал, делилрал гуьзчивал-завайди нефт ва газ хкудзавай оператор я.

Нефтяникдин пеше гыкьван итижлуди ятла, за ахпа къатана. Ина гъар жуьредин рекъерай чирвилер хъана кланзава. Оператордин важиблу ерийрикай сад сифте нубатда фикир гун ва дуьм-дуьзвал я. Приборри санлай къачурла, нефтдин мядендин квалахдиз талукъ гъакьикъи информация къалурзава. Чна ам вахт-вахтунда члехибурув ага-къарзава. Квез чна анжах са приборрал гуьзчивал тухузвайди хъиз жеда. Оператордин везифайрик гъакни тадараки квалахзавай гъалдал гуьзчивал тухун, чиркин хъанвай при-

Квез махсус парталар гузвани?

- Чаз алуькдай махсус парталар, квачин къапар ва маса кылди жуьв хуьдай такъатар гузва. Гъакни вахт-вахтунда техникадикай хатасузвал хуьнин тамам инструктажар тухузва.

Лангепас шегъердикай кве гаф лугъз жедани?

- Лангепас Ханты-Мансийский автономный округдин жегъил шегъеррикай сад я. Ам 1985-йисуз арадал атана. Саки 50 агъурз кас яшамыш жезва. Лангепас нефт ва газ хкудзавайбурун шегъер я. Ина нефт хкудзавай саки 10 мяденди квалахзава. Яшайишдин вири жуьредин объектарни ава, къулай шартларни. Динзгъилириз хашпарайрин килисани, мусурманрин мискинни кардик ква. Чкадин суварарни ава: "Шегъердин югъ" ва "Нефт хкудзавайбурун югъ".

Куьне ял гъикъ язава? Дагъустандин халкъарин ял ядай мярекатар тешкилзавани?

- Ял ягъиз, отпуск къачуна, чун хуьруьз хквезва. Лангепасда ял ядайдаз, кылди къачуртла, спордал машгул жез кланзавайдаз, хъсандиз гъазурнавай, спорддин агалай майданар гзаф ава. Азад вахт авайбурун къуллугъда культурадин идараяр акъвазнава. Эвела ина Дагъустандин халкъарин общественный "Садвал" тешкилат кардик квай. И тешкилатди чи халкъарин суварар культурадин дараматда тешкилдайди тир. Вири санал къватл жез, чна шадвилер ийидай. Эхиримжи къвед-пуд йисуз, вучиз ятлани, ада вичикай хабар гузмач.

Забудин Рейзудинович яргъал йисара нефтдин мяденра гъакъисагъвилелди зегъмет члугунай карханадин руководствонин ва шегъердин администрациядин патай ганвай гъурметдин грамотайрин сагъиб я. Ам тукъквей хизандин кыл я. Адан уьмуьрдин юлдашди виликдай алишверишдин центрада кассир яз квалахна. Алай вахтунда кваллин кеспидал машгул я. Абуру пуд велелдиз тербия гузва. Члехи руш Имамата Сургутдин госуниверситетдин Лангепасда авай филиалда 5-курсун, бубадин тивар эхцигнавай Рейзудина гъа и университетда сад лагъай курсуна клелзава, Зарията алай йисуз медицинадин колледж акалтарзава.

Забудин Рейзудинович, пешедикай итижлу иктилат авунай сагърай. Квалахда, уьмуьрда квехъ генани агалкъунар хъурай.

Нефтдин мядендин устлар

квалахар авуна. СССР чклана, авур квалахрай вахт-вахтунда мажибарни тагузвай а вахтунда Лангепас шегъерда квалахзавай адан стха Мегъамедтлагира адаз квалахиз вичин патав эверзава. Фагъум-фикир авуна, квалевайбурул меслят гъана, ам вичиз чин тийидай, мекъи къаяр авай Лангепасдиз физва. Са вахт алайтила, ада вичин хизанни аниз тухвана.

2000-йисалай ада "Лукойл АИК" ООО-дин Лангепасда авай 5-цехда чиликай нефт ва газ хкудзавай 5-разряддин оператор яз квалахзава.

Малум хъайивал, хайи ватандиз ам отпускдиз хтанва. Жуьун-качузун авурла, ада итижлу иктилатар авуна. Заз адан рахунар квалахдихъ къекъезвай жегъил несил патал маракълубур яз акуна ва адавай вичин пешедикай, къенин юкъуз нефтин газ хкудзавай хел авай гъаларикай, Лангепас шегъердикай сугъбет авун тлаабна.

- Къенин юкъуз нефтин газ хкудзавай хел гъерекат кваз вилик физвай важиблугурукай сад я, - иктилатзава Забудин Шихбабаева. - И хиле гзаф къадар гъар жуьредин пешекарри зегъмет члугвазва. Амма кылди рабочийрин зегъмет къейд авуна кланда, гъикъ лагъайтла, и хиле асул дибда абурун зегъмет ава.

Карханадин вири процессри сад хъиз квалахун патал рабочий пешекарар бес къадар ава. Гъелбетда, абуруз гъар садаз тамарна кланзавай везифайри ава. Амма заз инал жуван пешедал акъвазиз кланзава.

Сифте квалахдив эгечайла, гъикъ, вуч авуна кланзаватла, заз ерли чизвачир. Жуьвувахъни акъван инанмиш тушир. Кинойрай нефт хкудун гъикъ къалурзавай къван, эгъуьн-завай буругъ къалурзавай, ахпа анай цавуз язавай нефтдин фонтан. Зани а вахтунда гъакъ фикирзавай, турбаяр герек чкадиз вегъ, нефт вич герек чкадай акъатда лагъана. Килигайла, вири бегъем четинни ийизвай, гъа са вахтунда итижлуни тир.

Сифте, гъелбетда, квалахдин сирер чириз, зун мастердин гъилик кутунай. Ада заз техникадихъ, приборрихъ галаз квалахдайвал, хатасузвал хуьдайвал, приборрин квалахда дегишвилер хъайитла, члехибуруз хабар гудайвал - вири галай-галайвал чирна. Чирвилериз килигна, зал слесарвилеин къуллугъ ихтибарна. Яваш-яваш зун квалахдин гъавурда гъайтла, операторвилеин курсарни клел хъуьурла, заз нефт ва газ хкуддай 3-разряддин, ахпа 4 ва 5-разряддин операторвилеин шагъадатнамаяр гана.

борар ва тадаракар михъун, лазимвал атайтла, бязи алатар дегишарун, приборриз ганвай режим хуьн, нефтдин мядендин тадаракиз къуллугъ авун, тадаракар эцигун, контрольно-измерительный приборрин рекъемар хъена хуьн ва анализ тухун патал пробар къачунни ква, хейлин маса квалахарни.

Алай вахтунда нефтдин мяденра, нефт ва газ гзаф хкудун патал алай аямдин тадаракар ишлемишзаватлани, квалах четинди ва жавабдарди яз амукъзава. Гъавадин патахъайни, лугъун, акъван тарифдайвал туш. Бязи вахтара ина 45-50 градусдин аязар жеда. Оператордин везифа, гъавадин шартларизни килиг тавуна, ачух майданда вичин сменада квалахун я. Гъихътин шартлар хъайитлани, жавабдарвилелди зегъмет члугуна кланзава, къати аязар авайла, ахътин йикъар ина гзаф жеда, жавабдарвал кве сеферда хкаж жезва.

Генани оператор зигъин хциди ва гъасятда кыл акъудиз жедайди хъун лазим я. Эгер тадаракин квалах акъваз хъайитла, жува вуч хъанватла кыл акъудна, сеbeb алудун лазим я. Эгер хайи чкаяр хъайитла, нефтдин мядендин дежурныйдиз хабар гузва.

Чимивал гузвайбур

Амина МУСЛИМОВА

22-АПРЕЛДИЗ, гатфарин чими юкъуз, Каспийск шегъердин агъалийрин квалериз чимивал агакъарзавай карханадин - "КаспийТеплоСервис" ООО-дин коллективди гзаф чкайра ремонтрин квалахар квиле тухвана, гъакни карханадин дараматар авай чкаяр, гъаятар, куьчейрин къерехар къайдадиз гъана.

И кардик кыл кутур ва активнидаказ куьмекар гайи "КаспийТеплоСервис" ООО-дин генеральный директор Тагъир Агъмедоваз, участкадин начальник Руслан Шихкеримоваз, гъакни ремонтрин ре-

зациядин къуйриз лацу ширер яна, абурал алай къалпагъар къайдадиз хкана, бязибур дегишарна. И карда сварщикар тир Омар Балаугъланов, Силим Балахаев тафаватлу хъана.

Къейд ийин хъи, "КаспийТеплоСервис" карханадин гъакъисагъ зегъметчийрикай ва тежрибалу пешекаррикай ибарат коллективдин вири квалахар къетлендиз къейд авуниз, баркаладиз лайихлугуру я. Икъл, абуру агъалийрин квалер чимивилелди таъминарун патал, югъ-йиф

къай мастер Максимаз карханадин коллективди ва жематди рикин сидкъидай сагърай лугъзува.

"Чи коллективди амай квалахарни, я гъавадин шартлариз, я тегъуьнриз-карантинриз килиг тавуна, вахт-вахтунда кылизи акъудзава. Вучиз лагъайтла, чаз чизва - чи карда куьлуь-шуьлуьяр авач. Эгер нукъсанриз рехъ гайитла, пака абуру пашман нетижайрал гъун мумкин я", - лугъзува карханадин слесар Ярала Мегъамдалиева.

Гатфарин квалахрикай яз, рабочий коллективди канали-

ва я къуд-гад лугъун тавуна, зегъмет члугвазва. Инженерар, сварщикар, слесарар, экскаваторрал квалахдайбур, турбаяр члугвадайбур-гъурметдивди ва намуслудаказ квалахзавай, хиве авай везифайрин важиблугурул дериндай гъиссзавай абурулай Каспийск шегъердин агъалияр иллаки рази я.

Мад са баркаллу квалахдикай лугъуз кланзава заз инал. "КаспийТеплоСервис" ООО-дин коллективди къабулай къарардалди, коллективдин са йикъан мажибар Луганскдин ва Донецкдин халкъдин республикайрай катнавайбуруз куьмек гун патал чара авунва. Карханадин профкомдин председател Жабраилов Гъанифади къейд авурвал, и къарар коллективди рейсавилелди къабулнава.

“Чубарукрихъ” галаз Таниш хъана

Масуб МАГЪМУДОВ

12-апрелдин экуьнахъ Агъастал-Къазмайрин аялрин “Чубарук” бахчадин заведующий Рена Фахрудиновна РАГЪМАНОВА-ДИ зазни Стлал Сулейманан райондин образованидин управленидин начальнидин заместитель Аминов Къачабег Аминовичаз аялрин бахчадиз мугъман хъун теклифзавай хабар атана. Заз ван хъайивал, ам райондин лап хъсанбурукай сад я.

Ренади гзаф йисара Стлал Сулейманан райондин Цийи поселоқдин, Агъа Стлалрин школайра кваллахна, урус члал тарсар гана. Ам “Дагъустан Республикадин образованидин отличник” лагъай тварцин сагъиб я.

Чун аялар авай залдиз фена. Ина алай йисуз школадиз фена кланзавай аялрин десте авай. Абуру шайр Пакизат Фатуллаевадин

“Чубарукдиз” мугъман хъун зи фикирда фадлай авайди тир. Идакай за Къачабег Аминовичазни хабар ганай.

Тайнарнавай юкъуз зун Къасумхурел атана. Амма Къачабег Аминовичаз маса дердияр акъатун себеб яз, бахчадиз зун къилди фидайвал хъана. Анив агакъдайла, заз гъеле яръалай кве гъавадин иер дарамат акуна. Ам патав гвай квалерикай хкатна чир жезвай. Зун гъаятдиз гъахъна. Хъсан мишвал авай ина аялар къугъвадай 6 майдан ава. Гъар са майдандал серинардай къавни ала. Аялрин гъар са дестедиз вичин къилдин майдан ава. Абуру къекъведай рекъера иер плитка тунва, амай чайра цуквер канва, тарар, къацу члур акъатна гурчегдиз аквазва. Аялрин бахчадин чилел 0,5 гектарда шуьмягъдин багъ, парник ава. Парникда цазвай къацу хъчар хъуьтлугъ аялриз гузвай хуьрекрик кутазва, тлунриз хъсан атирдин тлям къевезва.

Дарамат цийиди я. Ам 2015-йисан 1-сентябрдиз ишлемишиз вахкана. Ина 120 аялдиз чкаяр ава. Алай вахтунда ам тамамдаказ ацанва. Аялрин бахчада музикадинни спортдин залар, методикадин, логопеддин кабинетар, тлуннар гудай блок ава. Виринра хъсан мебель эцигнава.

Бахчада вири 6 десте ава. Аялрихъ галаз 44 къуллугъчиди кваллахзава. Абурукай 16 педагогар я - 10 тербиячи ва тарсар гузвай муаллимар (логопед, физинструктор, музикадин сирер чирзавайди, хореограф, педагог-психолог).

Аялрин бахчадин гъаятдиз гъахъайла, зи вилик юкъван яшдин са итим атана. Ада зун аялрин бахчадин дараматдиз гъахъзавай ракарин патав тухвана. И арада зи вилик аялрин тербиячи ва зи дуст Надир Алисултанован руш Халилова Заира Надировна, ахпа са декъикадилай бахчадин заведующий Рена Рагъманова акъатна. Заиради зун заведующийдихъ галаз танишарна.

Рена Фахрудиновнади вичин везифаяр бахча кардик кутур члавалай киле тухузва. Ихтилатар ийидайла, зун Рена Рагъманова вичин везифаяр лап хъсандиз чизвай, гзаф йисара аялрихъ галаз кваллах авунвай кас, члехи коллективдин регъбер тирдан гъавурда гъатна.

1999-йисуз ДГПУ-дин филологиядин факультет акъалтларайдалай гуьгъуьниз

“Пси-пси псайди” ктабдай сегне къалуриз гъазур хъанвай. И кар абуру лап артистри хъиз киле тухвана. Гуьгъуьнлай Рагъманова Асиятани Султанов Зугъраба къуьл авуна. Макъамдин ван хъанмазди, Зугъраба, лекъре хъиз, гъилер хжажна, къуьл ийиз башламишна.

Идалай къулухъ аялри “Пси-пси псайди” ктабдай ширир келна. Шагъламазова Сефижата - “Вах”, Рагъманова Асията - “Къайибуба”, Гъажимурадов Ильгъама “Куьмекчи” ширир хъсандиз келна. Эхирдай аялрин хорди “Лезгистан” мани лагъана.

Аялар Заира Халиловади ва Зинаида Агъмедовади гъазурнавай. Къуьл эцигай хореограф Индира Рашидова тир.

Лагъана кланда, бахчада вири дестейрин аялрихъ галаз тарсар лезги члалал тухузва. Келлиз, кхъиз чирун аялрин бахчадин программдик квац. Аялриз лезги ва урус члалар чизва.

Заз Рена Фахрудиновнадин регъбервилек кваз зегъмет члугъзавай коллективдин кваллах кетгендиз къейд ийиз кланзава. Аялриз лезги халкъдин адетар, манияр, къуьлер, члал чирунал зун гзаф шад я. Аялрик лезги руьгъ кутаза, чи бубайрин крар давамардай гъевчи лезги балаяр члехи жезва. Кланзавайди ислгъвал хъун я.

Аялрин “Чубарук” бахча Вирироссиядин, республикадин ва райондин дережадин хейлин конкурсрин гъалибчи я. Ик1, Вирироссиядин майданда киле тухвай “Аялрин чешнелу бахча -2017”, “Мектебдиз фидалди аялар гъазурзавай образованидин тешкилат - 2018” конкурсра ада гъалибвал къазанмишна. Райондин аялрин бахчадин арада киле феи “Йисан тербиячи” конкурсрани и коллективди 2016, 2017, 2019, 2022-йисара сад лагъай чкаяр къуна. 2019-йисуз республикада киле феи “Йисан тербиячи” конкурсдин “Музикадин палитра” номинацияда сад лагъай чка къуна. Рена Фахрудиновнадин кабинетдин цлал са къадар маса конкурсрани гъалиб хъайиди тестикъарзавай грамотаяр ала. Мяркат куьтягъ хъайила, за аялрин бахчадиз, жуван патай пишкеш яз, Пакизат Фатуллаевадин “Лезги халкъдин махар” ктаб багъишна.

Мадни еке агалкъунар хъурай “чубарукрихъ”!

“Гележегдиз кам” - 15-сеферда

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

23-апрелдиз Стлал Сулейманан райондин Вини Стлалрин юкъван мектебда “Илимдиз кам” лишандик кваз математикадай гъар йисуз киле тухун хъсан адетдиз элкъвенвай олимпиадада 5-11-классра клелзавай аялри чпин чирвилер нубатдин, гила 15-сеферда, ахтармишна. Макъсад мектебда клелзавай аялрин чирвилерин ери ахтармишун, математикадал рик1 алай аялар майдандиз акъудун, абуру руьгламишун, математикадин илимдихъ итиж артухарун тир и серенжемда ци Стлал Сулейманан, Ахцегъ, Къурагъ, Дахадаев, Дербент, Новолак районрай ва Махачкъала, Каспийск, Дагъустандин Огни, Къизляр, Дербент шегъеррай тир 290-дав агакъна аялри иштиракна...

Рикел хкин, технический илимрин доктор, профессор, М.В.Ломоносован тварунихъ галай МГУ-дин механикадинни математикадин факультет акъалтларнавай Абдул Баламирзоеван къаюмвилек кваз киле физвай олимпиададин тешкиллувилин кваллахда килин категориядин муаллим, винидихъ твар къунвай вуз акъалтларнавай Гъабибула Гъабибулаевани куьмекар гузва. Спonsorар, эхиримжи са шумуд йисуз хъиз, И.Яралиеван мергъяматлувилин “Умуд” фонд, гъакни мергъяматлувилин “Иман” фонд, Дагъустандин гуманитарный институт, гуманитарный педколледж, “ИнтехСОФТ” ООО, карчи Малик Гъажимурадов ва

бент, Махачкъала шегъеррай ва Стлал Сулейманан райондай тир. Аялрив талукъ дережадин дипломар ва пулдин пишкешар (1-чка - 2500, 2-чка - 2000, 3-чка 1500 манат), тафаватлу хъайи са шумудавни грамотаяр ва са агъзур манатдин къадарда аваз пулдин пишкешар вахкана. “ИнтехСОФТ” ООО-дин патай махсус пишкешдиз ва 5 агъзур манатдин къадарда аваз сертификатдиз Цийи хуьруьн мектебдин 10-классдин ученик Шамиль Тагъиров лайихлу хъана. Шабагъар гайибурун арада аялар олимпиададиз гъазурай муаллимарни авай. Абуруз Дагъустандин гуманитарный институтдин патай 3 агъзур манатдин сертификатар гана.

Суварин паяр

25-апрелдиз мергъяматлувилин “Нова” фондуни Докъузпара райондин мектеб-рив суварин паяр агакъарна, 1000 аялдиз продуктрикай ибарат пишкешар гана.

И фондуни муниципалитетдиз куьмекар гузвайди сад лагъай сефер туш. Идалай вилик, продуктрикай гъейри, райондин мектебра клелзавай вири аялар патал спортдал машгъл жедайла алукдай квачин къапар ганай, мастер-класс къалурна, адалай гуьгъуьнизи адан иштиракчийриз рикел аламукъдай пишкешар пайна ва ик1 мад.

Рикел хкин, мергъяматлувилин “Нова” фонд арадал гъанвайди Федерациядин Советдин член Сулейман Абусаидович Керимов я.

Вилик - жавабдар везифаяр

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Дагъустандин здравоохраненидин министерстводин пресс-къллугъди хабар гузвайвал, алатай гъафтеда “Сад тир Россия” партиядин региондин отделенидин секретардин сад лагъай заместитель, РД-дин Халкъдин Собранидин (НС) Председателдин заместитель Сайгидагъмед Агъмедова республикадин кардиологиядин ва рикинни дамаррин хирургиядин центрада кьиле тухвай совещанидал партиядин “Сагълам гележер” проектдин сергъатра аваз “Дагъустан Республикада рикинни дамаррин азаррихъ галаз женг члугун” госпрограммадиз талукъ месэляяр веревирдна...

Совещанида партиядин проектдин координатор, РД-дин НС-дин здравоохраненидин, зегъметдин ва яшайишдин, политикадин рекъай комитетдин председатель Ильяс Мамаева, депутатри - комитетдин членри - Малик Баглиева, Гъажимурат Малаева, Гъасан Османова, РД-дин здравоохраненидин министр Татьяна Беляевади, РКБ-дин кьилин духтур Мегъамед Иманалиева, республикадин центральный больницадин кьилин духтур Газиявдибир Мусаева ва кардиоцентрадин къллугъчйири иштиракна. Ам башламишдалди вилик кьватл хъанвайбур, центр арадал атуник чпин пай кутур улкъведин твар-ван авай кардиохирургиз бахшна, мукъвара кутунвай цийи аллеядиз тамашна. Ана цанвай 22 кьелмедикай гъардаз садан твар ганва.

Мярекат ачухдайла, С.Агъмедова кьейд авурвал, партиядин проект здравоохраненидин кьурлушда жуьреба-жуьре хилер еримлу авунихъ элкьурнава. Амма рикинни дамаррин азаррихъ галаз женг члугуниз иллаки артух фикир гузва, гьикл хь, абуру улкъведа инсанар кьиникьал гьизвай себебрин жергеда 1-чка къазва. Ада мадни алава хъувурвал, и хиле гьалтзавай месэляяр гьалун патал медицинадин идараяр алай аямдин тадаракралди таъминарунихъ, республикадин яргъал тир районра яшамеш жезвай агъалияр патал медицинадин куьмек тлем акакъдайди

хъунихъ, духтуррин пешекарвал хкажунихъ еке метлеб ава.

Гуьгуьнлай министр Т.Беляевади республикадин кардиологиядин къллугъдин кьвалахдикай суьгъбетна. И хиле чи регионда кардик квай рикинни дамаррин азарар сагъардай 2 центр ва 5 отделение лазим вири тадаракралди таъмин я. Идани тади гьалда къабулзавай азарлугъри - инсульт ва инфаркт хъанвайбуруз гузвай куьмекдин ери хъсанарнава. Эгер са тлимил вахтар идалай вилик азарлуяр маса регионрин кардиоцентрадиз рекъе туниз мажбур жезвайтла, гила лазим операцияр чи республикада кьилиз акъудзава.

Вичин нубатдай, проектдин координатор И.Мамаева, коронавирусдин тлугъвал себеб яз, региондал ацалтай четинвилер гила къллугъ галамайдал, алай вахтунда медицинадин идараяр адетдин кьайдада кьвалахдив эхгеч хъувунвайдал фикир желбунихъ галаз сад хъиз, проектдин кьилин макъсад агъалийрин уьмуьр яргъи авун ва кьиникьар тлимиларун тирди, идани рикинни дамаррин азаррихъ, онкологиядихъ, аялар кьиникьихъ галаз женг члугун хътин са жерге проектар кьилиз акъудун стемешзавайди кьейдна.

Совещанидал республикадин кардиодиспансердин, кардиоцентрадин, РКБ-дин ва медицинадин маса идарайрин кьилин духтуррин докладар авуна. Ик, малум хъайивал, 2021-йисуз Дагъустанда, виниз тир технологиядин куьмек агакьарун яз, 3239 операция кьилиз акъудна. И рекъемрин бинедаллаз чи республика СКФО-да 2-чкадал ала. Дагъустандин кардиоцентрада азарлугъри виниз тир технологиядин 16 жуьре куьмек агакьарзава. Им СКФО-дин субьектрин арада виридалайни виниз тир рекъем я.

Здравоохраненидин министерстводи рикинни дамаррин азарар фадамаз дуьздадал акъудун ва идахъ галаз сад хъиз кьиникьин дуьшуьшар тлимиларун патал рикинни дамаррин азаррин вилик пад кьуниз ва агъалияр диспансеризация авуниз, гьакни сагълам уьмуьр кечирмишуниз артух фикир гунин теклифдин тереф совещанидин вири иштиракчийри хвена.

- **Мекъивал** себеб яз, азарлу хъанвайла, ягълавдиз са тлимил кьел вегъена, ифирда. Ахпа ам, памбагдин гуьлуьтдиз вегъена, кьвачин кланерал эцигна, винелай сун гуьлуьтар алуькда.

- **Гъилин** ва я кьвачин тлуб тлаз, ирин хъанвайла, кьел хъсан дарман я. Тлазвай тлуб кьелен чими цик кутуна, компресс авуртла, ирин хъанвай чка фад ахъа хъана, регъят жеда.

- **Клирийрин** (облепиха) пешерин чай иммунитет мягкемардай ва, мекъивал себеб яз, азарлу хъанвайла, ишлемишдай хъсан такъат я. Чайдин са тлуруна авай пешерал са истиканда авай ргъазвай яд илична, тада. Ахпа ам, гъар яд клан хъайила, хъвада.

- **Метер** тлазвайла, кьел, хуьредин сода, вирт (гъар сад чайдин са тлуруна авайди) вири сад-садак хуькуьрна, 7 стлал йод алава хъуьуна, метеривай гуьцна, чими шарфуналди кевирда. Ахпа 10-15 декьикадила чими целди чухъун хъийида. Гъа ик вад юкьуз авун меслятзава.

Хазран КЪАСУМОВ

Стлал Сулейманан райондин медицинадин идарайрин работникрин советдин заседание алай йисуз гегенш кьайдада аваз кьиле фена. Адан кьвалахда муниципалитетдин кьил Нариман Абдулмуталибова, райадминистрациядин, массовый информациядин такъатрин векилри иштиракна. Ана алатай йисан кьвалахдин нетижаяр кьуна, агъалийриз медицинадин рекъай хъсан ери аваз къллугъ авунин жигъетдай алай вахтунин важиблу месэляяр веревирдна, алай йис патал кьвалахдин везифаяр тайнарна.

Отделенийрин заведующийрин рахунриз баянар гун яз, ЦРБ-дин кьилин духтурди кьвалахда хъсан нетижаяр авай хъиз, санлай кьачурла, мадни фикир хгана кланзавай месэлярни авайди кьейдна. Абура арадай акъудун патал ЦРБ-дин руководство муниципалитетдин здравоохранение вилик тухунин план тукьурзава. Плана райондин больницадин кесер ва агъалийриз къллугъ авунин ери хкажунихъ рекъе тунвай серенжемар, жавабдар ксар, гъар са пункт тамамардай вахтар къалурда.

Заседанидал райондин кьил Нариман Абдулмуталибовни рахана. Адан фикирдалди, сифте нубатда кьилин фи-

Важиблу месэляяр веревирдна

ЦРБ-дин кьилин духтур Жафер Къурбанисмаилова вичин гъахъ-гъисабдин докладда медицинадин къллугъчийрин кьвалах къллурзавай гъакьикь рекъемар, мисалар гъана. Кьилди къачуртла, ам коронавирус чуклуькди духтуррин хиве гъатай алава везифайрал, азардин вилик пад кьун ва адакди, гьакни стлалжемдикди начагъ хъайибур сагъар хъувун патал абуру тухвай кьвалахдал гегеншдиз акъвазна.

Хъсанвилехъ хъанвай дегишвилерикай рахадайла, Жафер Къурбанисмаилова ЦРБ-дин патав компьютердин диагностикадин (КТ) отделение ачухун кьейдна. Компьютердин томограф маса къачун ва дарамат эцигун патал пулуьнин такъатар РД-дин здравоохраненидин министерстводай ахъайна. Мадни КТ патал кьилдин корпус эцигдай пулдин такъатар меценатрин ва игъсанар кьватлiday инсанрин патай хъана.

Хъсан кар мадни ам я хь, райондин са шумуд хуьре модульный ФАП-ар эцигна, медицинадин идарадин автопарк “Хуьрерин мулкар комплекснидаказ вилик тухун” госпрограммадай чара авур реанимобилдалди артух хъана.

Советдин заседанидал педиатриядин отделенидин заведующий Зильфи Аллагъкулиева, терапиядин - Эльвира Мирзеханова, акушер-гинеколог Роза Шамсудинова, кьилин духтурдин экономикадин месэлярай заместитель М.Межидова рахана. Малум хъайивал, кьилди-кьилди гъар са отделенидихъ, къллугъдихъни тарифдин крар, тайин нетижаяр ава.

кир кьвалахдин еридиз, медицинадин идарайрин материально-технический база мягкемаруниз, гъа са вахтунда агъалийрин патай медроботникриз авай ихтибар хуьнизни гун лазим я.

- Райондин медицинадин хиле зегъмет члугъазвай ксар тариф авуниз лайхлу я, - лагъана ада. - Куь пешекарвилдин дережадихъ ва везифайрив жавабдарвилелди эгечлуьнихъ чун инанмиш хъана. Коронавирусдин азар кланвай вахтунда куьне суткада кьиллай-кьилиз, югъиф талгъана, инсанрин сагъламвал ва уьмуьр хуьн патал зегъмет члугуна. Им халис игитвал къалурун я. Тлугъвалдин вахтунда медицинадин са къллугъчидини вичин везифайрикай кьил къакъуднач. Заз куь коллективда авай садасад эвез авунин хътин хъсан адет ва гъуьрметлувални кьейд ийиз кланзава. Гъа ихътин хъсан ерияр кьенин юкьузни хуьн герек я. Къе чад виридаз четин я. Украинада чи улкъведи военный махсус серенжем кьиле тухузва. Ана чи райондай саки 200 касди иштиракзава. Кризисдин шартлара вири хилериз зарар хъанва, иллаки - экономикадиз. Амма госуьдарстводи санкцийрин заланвал, четинвал агъалийри гьисз тавун патал чалишмишвалзава. Чна улкъведин руководстводихъ галаз рейсадвал къалурзава. Четин и шартлара медицинадин хиле зегъмет члугъазвай ксарин виликни жавабдар везифаяр акъвазнава. Медработникрин кьвалахдила неинки инсанрин сагъламвал, гьакл райондин яшайишдин дережани аслу я.

“АЙБОЛИТ”

Чир хьун хъсан я

“Айболит” газетдай.

Газурайди - Надият ВЕЛИЕВА

- **Кьвачер-гъилер** гацум хъанвайла, банкадин са къатлаз зверобойдин хъчар вегъена, винелай набататдин чими гъери илична, 20 юкьуз тада. Ахпа сенжефилдин (имбирь) дуьул куьлуь авуна, аниз хуьредин са тлуруна авай зверобойдин гъери яна, гацум хъанвай гъилеривай ва кьвачеривай гуьцда. Идалайни гъейри, йикъа 2 сеферда компресс ийида.
- **Хук тлазвайла**, лацу фан са клус цлурунавай дуьдгъвердал чрада, ахпа ам кьайила, 30 декьикада са истиканда авай цик кутада. И яд йикъа 3-4 сеферда хъвада.
- **Рикл кузвайла**, са туплавай кьел мецен кланик кутуна, ам цирадалди тада, ахпа укьлуь цуькьлуьн тукьуьнда. Са шумуд декьикадила рикл кун акъвазда.

Жавагъиррин гуьгъуьна

Нариман ИБРАГЪИМОВ

ТАРИХДИН вакъиаяр къулухъ элкъуьр ва я дегишар хъийидай мумкинвилер, къуатар авайди туш. Абуьр гъихътинбур хъанатла, гъахътинбур яз къабулна кланда. Садавайни члуриз, шаклу-вилек кутаз тежедай делил я, алатай асирин жуьреба-жуьре вакъиаяр, гъерекатар себеб яз, лезги халкъдин жемятдиз, яшайишдиз, медениятдиз, эдебиятдиз еке зиянар гана. Халкъ къве патал пайна, медениятдин имаратар барбатна, миллетдин къадимлувал успатзавай шейер чуьнуьхна, эдебиятдин ирсиниз цай яна ва халкъ хуси тарихдикай магърумна лагъайтани жеда.

Эдебиятдиз, кхьинриз сифте нубатда клур гайибурук жуванбурни акатзава. Иллаки 1920-1940-йисара, дагларин хуьрера советрин гьукумдин къурулушар арадал гъизвайла, динэглийриз, куьгъне адетриз женг малумарайла. Га вахтунда мискинрай, квалерай жагъай ктабриз, дафтарриз (араб чалалди кхъенвайбур я лугъуз) цай яна, са паяр вацариз гадарна. Къуръанрихъ галаз санал са шумуд асирдин лезги шииратдин векилрин, диндин алимирин яратмишунриз талукъ чешмеярни тергна. Га и гафар кхъидайлани, риклиз пис жезва. Са нин ятлани авамвал, къанажагъсузвал, савадсузвал, туькьуьлвал себеб яз, халкъ кар алай ва важиблу ирсиникай магърумна. Гена Алагъдиз шукур, халкъдин къанажагълу, савадлувиликай хабар авай паюни, жергедин инсанри чи чалан бажарагълу устадрин жавагърар риклера хвена, абуьр гуьгъуьнин несилрални агакъарна.

Ирс жагъурун, адакай халкъдиз метлеблу, къиметлу руьгъдин ем авун патал, XX асирдин сифте къилерилай эгечна, халкъдин милливилехъ рикл кузвай хейлин рухвайри зегъмет чуьгуна. Нетижанда халкъ, милли эдебият устадулу гзаф шаиррин, камалэглийрин иеси хъуьнуна. Куьре Мелик, Куьчхуьр Саид, Лезги Агъмед, Рухун Али, Етим Эмин, Мирзе Гъасан, Мазали Али, Стлал Саяд, Малла Нури, Стлал Сулейман, Хлеж Къурбан... хътин шаиррин.

Жуван хуьруьнви тирвилляй зун Хлеж Къурбанан къисметдай къил акъудиз алахъна. Жув мягътел авур делилар садни къвед хъаначир. Квалера, къилдин чкайра Къурбан хъсан шаир хъайидакай ихтилатар ийидай, адан шиирар хуралай клелдай, амма кимел, жемятдин маса чкайра адакай рахун къадагъа хъиз тир. Инсанрик са гъихътин ятлани кичи къайди къатлун четин тушир.

Милли эдебиятдани адан твар, шиирар авачир. Вучиз? И суалдиз жавабни авай. Хлеж Къурбан советрин гьукумдиз акси кваллах тухвай, шиирар кхъей ва дустагъда тур реакционный шаир хъиз малумарнавай.

Яшар члехи ва жув милли эдебиятдиз мукъва жердавай ва яваш-яваш хуьруьз, Хлеж Къурбанан уьмуьрдиз талукъ делилар ачух хъайивилляй зун рикливай адан яратмишунрин гуьгъуьна гъатна. 1992-йисуз КГБ-дин архивда авай адан уголовный делодихъ галаз таниш хъана. Нетижанда газетриз, журналриз Хлеж Къурбанакай сифтегъан макъалаяр ва ахпа лезги, урус члаларал къве ктабни акъудна.

Га са вахтунда жуван фикирда авачир карни хъана. Инсанрин сиверай за Къурбанан шииррихъ галаз Куьчхуьр Саидан, Етим Эминан эсерарни кхъена. Малум хъхъай Саидан шиирар за адакай 2012-йисуз гъазурна акъудай "Эй инсанар" твар алай ктабда туна. Эминан шиирар папкада амукъна. Мукъвара жуван архивда кватл хъанвай чарар сад-садахъ ийидайла, абуьр ахуна ва эсеррихъ галаз цийи къилелай таниш хъхъана. Чи клелзавайбуруз малумбур, ктабра гъатнавайбур ятла чирун патал. Шиирар ихътин къилер алайбур я: "Шамси Къемер", "Нинди жен хъи?", "Гачал Черкес", "Кесибвал кый", "Къавум", "Хъана вун", "Гатаз жеч", "Риклел гъваш", "Нефс", "Инсан", "Низ гъарайин?", "Алагуьзли".

1990-йисалди чагдай акъатнавай Етим Эминан ктабра и шиирар авач. Анжах Гъалиб

Садыкъиди гъазурна, 1980-йисуз акъуднавай ктабдин баянра "Кесибвал кый" шиирдин твар къунва, амма эсер вич ктабда авач. И гъалатл рагъметлуда 1995-йисуз акъудай "Вил атлудач дуьньядихъай..." ктабда туькьуьр хъувунва ва шиир ганва. Га са вахтунда ана "Риклел гъваш" шиирни ганва. Га и шиир 2018-йисуз Фейзудин Нагъиева гъазурна, чагнавай "Пагъ, чи уьмуьрар" ктабдани гъатнава. Гъавилляй абуьр чна газетдин чина чапзавач.

"Къавум", "Нефс" ва "Низ гъарайин?" (и шиир "Бес са чара авачни?" твар алаз) эсерар 1988-йисуз акъатнавай "Коммунист" газетда чагнава. Абуьр рагъметлу Рамазан Каитова Чепелрин хуьрряй тир агъсакъал Гуьлмет Эседуллаевавай кхъин хъувурбур я.

Гъелбетда, шииррин бендера, цларара хейлин тафаватлувилер, дегишвилерни ава. Идан гъавурдани чун акъазва. Гьикл лагъайтла, алатай асиррин шаиррин члалар сиверай сивериз физвай, сада масадавай кхъин хъийизвай, ихътин вахтара дегишвилериз, кухтунриз-хкундунриз рехъ гузвай. Нетижанда жуьреба-жуьре вариантари арадал атана.

Винидихъ тварар къунвай шиирар чна и нумрада чапзава, гьикл хъи, 1988-йисалай гуьгъуьнлиз акъатай Етим Эминан ктабра "Къавум", "Нефс", "Низ гъарайин?" эсерар гъатнава.

Етим ЭМИН

Шамси Къемер

Уьмуьрда заз гъакъван багъа,
Авач са кас, Шамси Къемер¹.
Тахъайтла, вун яни дава
Гъар дердиниз, Шамси Къемер?

Тъебиятдин дагъдин марал,
Гъинай дуьшуьш хъана вун зал?
Мад зи чандай ви къати тлал
Мус акъатин, Шамси Къемер?

Абуьр ятла дуьньядин вун?
Шаклу жедач и кардал зун.
Садални жеч вал хъиз акун,
Ви къаншарда, Шамси Къемер.

Акъванд тларам беден масан,
Гъейран жеда акур инсан,
Вун жагъайди даим жаван
Жедачни бес, Шамси Къемер!

Первана я ви клалубрал,
Гъейран я хъи ви рахунрал,
Ахварай къван вун такунал
Зун шад женни, Шамси Къемер?

Эмина ваз мад вуч лугъун,
Акъванд гуьзел акурла вун,
Акъалтай хъиз хъана заз зун
Къе дуьньядал, Шамси Къемер.

¹ Шамси Къемер - рагъни варз
Нинди жен хъи?

Къизилни зар вид хъайила,
Клеш, клавузар нинди жен хъи?
Ви дердини зун кайила,
Залан азар нинди жен хъи?

Вун шумудаз ятла масан,
Авач адаз гъич гъисаб-сан.
Вун къаншарда заз акур къван,
Гъевесдин цай нинди жен хъи?

Атирлу цуьк дагъда авай,
Са кард ятла утагъдавай?
Вун женнетдин багъда авай,
Гуьрчег гъуьруь нинди жен хъи?

Фимир назлу наз маса гуз,
Эминан чан ава вахъ куз,
Вун гъамша кланда лугъуз,
Эзбердин члал нинди жен хъи?

Алагуьзли

Бес хъуй, гъикъван куда хъи на зи чан,
Алагуьзли,
Язух ша, кумир вал ашукъ инсан, алагуьзли,
Жедач чара атайтани лукъман, алагуьзли,
Эхир я вун зи дердинин дарман, алагуьзли.

Элкъвез виликай, чанда цаяр тваз фида
вун зи,
Гъейран туна, къакъудна акъул гваз фида
вун зи,
Аквар къван чкадиз вилер рекъеллаз фида
вун зи,
Раханни тийиз, зун туна пашман, алагуьзли.

Къведачтлани, "къведа" лугъуз, на заз
дуьз жаваб це,
Вад югъ фана дуьнья я им, на заз гила
яб це,
Элкъуьгъ, килиг, вуч лугъудатла заз

са жаваб це,
Лагъ кван вуна заз им гъихътин я заман,
алагуьзли.

Мелек яни вун, гъуьруь яни вун, вуч ятла лагъ.
Инсан жеда ни къван гуьрчег, вун вуч ятла
лагъ.

Ам заз вуна къисмет ая, аман я Сад Аллагъ,
Аман, Вуна лагъ, къабулрай ман чан,
алагуьзли.

Заз вуж ятла чизвач, вуч ятла лагъ вуна якъин,
Тлавус яни вун, къвед яни вун, кард яни
тайин,

Зуьгъре яни вун, гъед яни вун, варз яни
ви чин?
Виниз ая на къил, тамашин кван, алагуьзли.

Етим Эминан вил вакай атлукъ, фикир мийир,
Къведач лугъуз, вуна рикле гъейри фикир
твамир,

Кланидан дерт дуьньядилай на масадаз
чирмир,
Белки, вун заз, зун ваз жеда мугъман,
алагуьзли.

Хъана вун

Ша патав зи, эй азиз яр, зи беденда
чан хъана вун,
Виш сеферда зи руьгъдилай, валлагъ, заз
масан хъана вун.

Зи бахтунин гъед я, яр, вун, даим къилел
куькьуьрнавай,
Эвич агъуз, кланзава заз захъ галаз
хизан хъана вун.

Акурла заз ви вилери чирагъри хъиз
гузавай нур,
Ашукъбуруз бахт пай ийир лап адил¹ султан²
хъана вун.

Ашукъ, вуна лезет хкуд, тамаш ая ярдиз
жуван,
Яргъаз жемир, агат мукъув, заз лап хуш
жаван хъана вун.

Зи виликай, жейран хъана, накъ катайди ам
вун тир жал?
Са гаф къванни рахан тийиз, ам зи чан
къачун хъана вун.

Малаикар пехил тир зал вун виликай
фидайла зи,
А чавара захъай яргъа хъайи руьгъ раван
хъана вун.

Муьгъуьббатдин гирдабда гъатна вун, яни
ихлас тежер,
Ашкъидин лезет акурдаз надир хуш девран
хъана вун.

¹ Адил - адалатлу кас
² Султан - пачагъ

Гатаз жеч

Чилаф хъанвай къавах клута,
Вал ифей гьулдан гатаз жеч.
Жемятдин фал куьк хъай тарта
Кицивай аслан гатаз жеч.

Сивел атай-татай рахаз,
Гъахъ батлулриз акваз-акваз,
Гаф чуьруд яз клан хъунал ваз,
Гъахълу са инсан гатаз жеч.

Хъсан къатлут жуван чка,
Нуькпе хаз туш къазран кака.
Садра хъуналд лекърен мука
Пехъревай тарлан гатаз жеч.

Жуваз течиз арифни¹ лал,
Даим ийиз чуьру хиял,

Чидач лугъуз вун рахар члал,
Турвакъдал гъайван гатаз жеч.

Акъванд цавуз жакмир къил,
Гъейрид валай къамир къезил,
Къудур тумакъ яцравай фил,
Я девед карван гатаз жеч.

Уяхдиз хъухъ, Етим Эмин,
Сад аду² я, сад ви замин,
Бязи ахмакъ хъунал клвачин,
Чилахъ гьутал къван гатаз жеч.

¹ Ариф - гъар са кардикай хабар авай, камаллу инсан.

² Аду - душман

Нефс

Дуьньядин мал гайитлани, ви гишинвал
артух жеда,
Вун гъуьл хътин ацлурди туш, ви вил гена
къулухъ жеда.
Арсузвал акл мийир вуна, ви сагъибдин
язух жеда.
Инсан икл бейгъал ийидай вун гъа иблис,
шейтлан я, нефс.

Шумудни сад дили ийиз, къена вуна
дуьньядилай,
Пис крарни хъсан къалуз, акъудиз фахъирар
къилияй,
Фидай чка авач жеда, къил къакъудна мад
ви гъилияй,
Игри кардиз ял ийидай вун гъа иблис,
шейтлан я, нефс.

Гъар са бенде твада вуна дарман тежер пис
азабда,
Факъир ксар и дуьньядал гъикъван вуна куз
кабабда.

Етим Эмин куьлягъ уна, эхир амни къуд
карабда,
Чи сефигъ мез лал ийидай вун гъа иблис,
шейтлан я, нефс.

Низ гъарайин?

Кесиб-уьскуьк физ авайдан гъенелай,
Чиле тлех тваз атай накъвад вилелай,
Ахпа са затл гуда, я гуч гъилелай,
Инсанар, бес чаз авачни са чара?

Зайи хъана даим кечмиш уьмуьр зи,
Клеви душман хъана сагъиб-эмиз зи,
Амай уьмуьрни икл зайиф тамир зи,
Инсанар, бес чаз авачни са чара?

Зайиф гъалар - за бес гьикл къарай ийин?
Агъур парар - за бес вуч чара ийин?
Муштагъ самбар - за гил низ гъарай ийин?
Инсанар, бес чаз авачни са чара?

Гъилер ичлиз, гъакъарни зи пара я,
Дустунин чинани зун уьзуькъара я,
Гъелек хъана, гуьзел завай чара я,
Инсанар, бес чаз авачни са чара?

Четин девир, вал гьикл дуьшуьш хъана зун?
Тежез тадарак, гъакл чашмиш хъана зун.
Квез эвериз, гъакл къалмиш хъана зун.
Инсанар, бес чаз авачни са чара?

Гъич кас авач хъи, яр, валай гъейри заз,
Къана, яргъай килигзава вири заз.
Етим Эминав де куьне икл игри къаз,
Инсанар, бес чаз авачни са чара?

Къавум

Свас я лугъуз, на вуч гана?
Им са къарамал я, къавум.
Пул къачун метлеб хъана ви,
Члур хъайид зи клвал я, къавум.

Гаф лагъайла, къвазда цлав,
Акурла, чанди къаз ялав,
Ацукъайла клвалин къулав,
Жегънемдин агъвал я, къавум.

Вичин твар я уста Лачин,
Вуч чуьруда кафирдин чин?
Уьмуьр куьруь хъуй ман вичин.
Им са члехи тлал я, къавум.

На чаз лагъай члехи крар,
Бедлем мийир на чи тварар,
На лагъай а жинсин малар
Вири ваз гъалал я, къавум.

Эмин, вуна мийир темягъ,
Гафар-члалар ая куьтягъ,
Базардиз твах на ви метягъ.
Маса фидай мал я, къавум.

ЧУБАРУКАР

Фиригърин цIирер

Бахт къажгъай хизан

Марьям РАГЪИМОВА, 9-кл.

Лезги чIалан кружокдай хтай заз чи кIвалин вилик квай гъвечи май-дандал къве аял къугъвазвайди акуна. Садлагъана за абуруз са акъван фикир ганач. ЯтIани абур чи патарай туширди за къатIана. Гъаятдиз гъахъайдалай къулухъ за жуваз суал гана: "Вучиз чи варцин вилик? Мугъманар ятIа?".

РақIарай дегълиздиз гъахъай заз диде са дишегълидиз урусдалди рахаз акуна. Салам гана, за жував гвай ктабар авай чанта вичин чкадал эцигна, пальто вешалкадай куърсарна. И арада заз дидеди, гъилер чъхъвена, кухнядиз фин теклифна, са муштулухни гун хиве къуна.

Фу тIурдалай къулухъ дегълиздиз экъечI хъувур зун дидедин рахунри къаршиламишна.

- Таниш хъухъ, чан руш, и дишегъли Мария я. Чи чIалалди Марият. Ибур чи мугъманар я. Аллагъди ганвай. Дидедин и гафарик кваз заз акур рушни гада дегълиздиз

гъахъ хъувауна. "И аяларни Мария халадинбур я, таниш хъухъ". Чун таниш хъана. Гададин тIвар Салигъ тир, рушан - Алия. Гададин тIварци зун фикиррик кутуна. И кардикай за Мария халадивай хабарни къуна. Ада зун гъавурда туна хъи, вичин юлдашдин чIехи буба дяведилай къулухъ Донбассда амукъна. Хъайи аялрини чка дегъишарнач. Хтуларни анрив вердиш хъанвай. ЧIехи бубади лагъанай хъи, чпин тухумдин къил куъ хуьре ава. Тухумдизни "Алибегар" лугъузвалдай.

Донбассдин дяведа, дугъриданни, яргъал миресар чеб чпел душшуьш хъхъана: зи бубани Агъабег. Къве аялни галаз подвалда яшаммиш жезва лагъайла, Агъабегаз бубади хизан чиниз рекъе хтун теклифна. Им ваъ лугъудай кар тушир.

Бахтунин чирагъ къухкIвей хизан чина аваз тIимил вахт туш. Мария халади хуьре стоматологвиле кIвалахзава. Аялри къведани чи мектебда чирвилер къачузва. Чна, вирида гъахълу бягъсинавай бубаяр гъалиб хъана хтун вилив хуьзва.

шатни кутуна, кIвалахни давамарна. ЯтIани ада вичин дуст Кускусахъ галаз телефондай алакъа хуьш хъана.

Хабар квекай? Хабар Донбассдин дяведикай. И ван хъайи Лезгитавай акъвазиз хъанач. Ам дустунин гъарайдиз тефена акъвазнач. Ана акурдини маса шикил хъана: кIвал кукIвар хъанвай, эменни амачир, чебни чиликай атIанвай къазмада яшаммиш жезвай. И шикил акур Лезгитавай акъвазиз хъанач. Тадиз ам, Кускусан хизанни вахчуна, Куьредиз хтана. Ина къве килфетни таниш хъайидалай къулухъ къве дустни, Лезгитни Кускус, чпин къармахриз къилав гана, Украинадин вагъшивилиз къил янавайбурун тифтиф цавуз акъудиз рекъе гъатна.

Абур сергъятрилай алудна, зун кIвализ хтана.

П.ВОРОНЬКО

Цийи парталар

За псидиз суварар
Ийизва икI мубарак:
Къачуна са чекмеяр,
Перем, алай дугъмеяр.
Эвянава чIарарни,
Цванва цийи шалварни...
Амма жезвач алукIиз,
Тум яргъи яз амукъиз.

Урус чIалай таржума авурди Мердали ЖАЛИЛОВ я

Жунгавни къуьгъуьр

Къуьгъуьр акур чи жунгав
Агатна, мез гуз, адав.
Вегъенмазди сифте мез,
ГалкIана ам, иви къвез.
Къуьгъуьр хуьурез алама:
- Зун векъ яни, ярамаз?

Гафунин къуват

Абдулашим ГЪАЖИМУРАДОВ, Мугъгверган

*АтIай хирер фад сагъ хъжеда, гафаринбур - ваъ.
Ширин меци гъуьлягъ тIеквай акъудда.
Мез ширинди хъунал кар алач, кар алайди ам авай сивин иеси я.
ЦиртIедикай рахуналди, сив ширин жедач.
Гаф алемдиз (виридаз) аквадач.
Гафунин гуж зурба я, са касдиндалай.*

ИчIи клеткайра герек тир рекъемар кхъихъ

4	+		=	7
-		-		-
	+	1	=	
=		=		=
3	+		=	5

Майил ЭФЕНДИЕВ

Марф

"Ашукъ Шириназ"

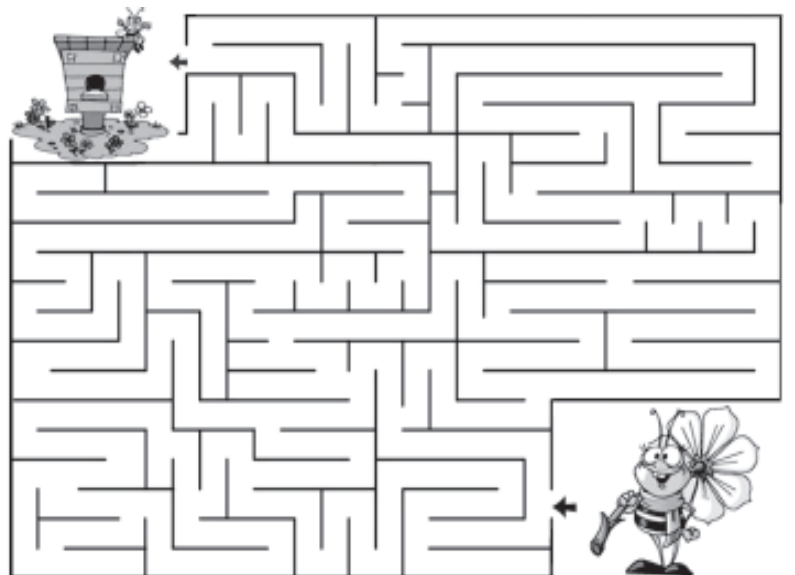
Яваш-яваш, ван тийиз,
Чил гатазва марфади.
Къабулзава, савкъат хъиз,
ТIебиатдин суфради.

Вун никIериз дарман я
Артух идай берекат.
На ви ериш явашмир,
Ая са клус гьерекач.

Цихъ хъанавай гъарарат,
Яр-емишдиз яд хъурай.
Яд галукъай майвада,
Шуьрбетда хъиз, дад хъурай.

Тару, таму къуд пата
Пакамлай чин чухъуьзва.
За лагъайтIа, вакай, дуст,
Тарифдин чIал кхъизва.

Чиж къунуьдиз гъикI хъфида?

Нацистриз лянет!

Зарема АГЪМЕДПАШАЕВА,
Къулан СтIалар, 11-кл.

Муаллимди ихтилатна классда,
ЧIуру хабар ава лугъуз
Донбассда...
Нацистрикай халкъдин чара
атIанва,
Азадвилдин женг чIугур вахт атанва.

Россияди садазни гуж авур туш,
Ам тарихда дявекар яз хъайид
туш.

Амма ада ислягъ халкъар
хвейид я,
Гъамиша ам гъалибчи яз
хъайид я.

Мужуьд йисуз, меслятар гъиз,
рахана...
Нацистри тIул... давамна,
яб тагана.

Стха халкъ тир украинар паталди
Хъана меслят квадрун абур
гужалди.

Халкъдин авач ина тахсир
зеррени,
Я хъайид туш халкъ чаз акси
бинени.

США-динни Европадин кицIериз
Темягъ ава Россиядин чилериз.

Ав къачуна, элуькъзава къуд
патай

Ният чIуру иблис мецер,
пад кIтай,
Пулар гузва, яракъ гузва
нацистриз,
Цийи къилляй пайда хъанвай
фашистриз.

Чир хъанва чаз: ният чIуру
душмандай

Дуст жерид туш, пай гайитIан
ватандкай.
Пехъи кициз герекди са
зунжур я...
Ахъа хъайла, ам мад класиз
гъазур я.

Мергъяматлу я чи халкъдин
инсанар,

Ватан патал чанни гуз чун
гъазур я.
Чир хъун герек квез, къве кIвач квай
гъайванар,
Чун гъарма сад Шарвилдин
гапур я!!!

Лезгит

(Мач)

Латифа РАГЪИМОВА, 10-кл.

Хъана къван, хъанач къван Лезгит лугъудай кац. Ам Самур вацIун вини къилера авай хуьрерикай сана дубънядиз атанвай. Гъеле лап гъвечиизамаз ам, хизандихъ галаз яшаммиш жез, Куьредиз куьч хъанвай. Бубадини адал Лезгит тIвар эцигнавай, яни лезги игит.

Кацерин мектеб куьтягъай Лезгит Донбассдиз кIвалахал рекъе туна. Ина ада вад йисуз вичин пешедай кIвалахна. ЦIусад лагъай йис алукъайла, зурба гъукумат, СССР, чIкIана. Лезгитни хайи ватандиз хтана, эвлеммиш хъана, майи-

Сагълам там

Бегов АСКЕР, 9-кл.

Агъабег халу тамухъан тир. Ада там вичин къве вил хъиз хуьзвай. Гъич садавайни са хелни, цуьрци атIуз тадачир. Вични, тама яшаммиш жезвайди хъиз, йиф-югъ тама жедай. И кар чиз, хуьруьнбур, адал алукъ тавуна, аниз фидачир. Са сеферда, чун са гъалдин аялар тирла, чна тамай, данадиз гуз, пешер алай гъвечи хилер атIана хизвай. И арада чун Агъабег халудиз акуна. Пешер вахчуначтIани, ада чаз туьмбубуьр авурди зи рикIел алама. "Там чи жигерар я, ам сагъламдиз хвена кланда", - лагъана, ада чун гъавурда тунай.

Мумкин тир, са вад йис алатнавай. Са сеферда тамуз фейила, заз Агъабег халуни къилел алаз чи къунши Агъмеда мотор алай мишердалди тарар атIуз акуна. Им вуч сир ятIа, завай хабар къун тавуна

акъвазиз хъанач. Агъабег халуди зун гъавурда тунай: "Чна, чан хва, къурай ва я къуразвай тарар атIуз-ва. Абуру патав гвай жегил тарариз винелди кхаж жедай мумкинвал гузвач. Нетижанда абур патахъ жезва, гъвечииз амукъзава. Чна исятда там сагъламдиз хуьн патал зегъмет чIугвазва. Там чи жигерар я лугъудай ихтилат биологиядин тарсара вунани кIелайди я. ГъакI хъайила, чна чи жигерар сагъламдиз хвена кланзава. Инсандин жигерар харанI хъайитIа, адан нефес акъваз жеда эхир".

Агъабег халуди сагълам тамукай къвед лагъай сеферда ахъаяй ихтилат зи бейнида къени, гзаф йисар алатайлани, хъсандиз ама. Зун а кардин гъавурда акъуна хъи, тамни, инсандин беден хъиз, сагъламдиз хвена кланзава къван. Зун ам тIебиатдин бедендин важиблу паярикай сад тирдан гъавурда акъуна.

Элкъвей столдихъ

Гафарин умуми база туькIурда

25-апрелдиз "Лезги газетдин" редакциядин конференциядин залда "Ким" тешкилатдин кьил, программист Эмран Гьуьсейнова лезги чIала авай гафарин умуми электронный база арадал гьунин месэладиз талукъ яз теклифнавай мугьманрихъ галаз элкъвей столдихъ веревирдер авуна.

Ана аллим, чирвилер гудай са жерге ктабрин автор Шайдабег Мирзоева, Дагъустандин халкьдин писатель, "Самур" журналдин редактор Абдуселим Исмаилова, "Лезги газетдин" кьилин редактор Мегьамед Ибрагьимова, общественный деятель Сефигат Мегьамедрасулова, Р.Гьамзатован тIварцихъ галай милли ктабханадин кьуллугъчи Секинат Мусаева, лезги радиодин кьуллугъчи Сергей Абуслимова, Куругъли Ферзалиева ва студентри иштиракна.

Иштиракчийрихъ элкъвена, Э.Гьуьсейнова вич кьиле авай тешкилатдин векилри телефонрин куьмекдалди ишлемишиз жедай электронный гафаргандин приложение арадал гьанвайдакай, алай аямдин мультфильмаяр лезги чIалаз тар-

жума авунин кIвалах гьиле кьунвайдакай ихтилатна. Ада гафарин сад тир база арадал гьунин эвлимжи камарикай, кьилди кьачуртIа, интернетдин портал арадал гьанвайдакай, и важиблу кардик кьун кутадайбур, хъсан теклифарни меслятар гудайбур герек тирдакай лагьана. Адан гафаралди, РАНдин Дагъустандин федеральный ахтармишунрин центрадин векилри алфавитдин кьайдада тунвай гафарин кIватIалдин электронный вариант вуганва.

"Квез и мярекатдиз теклиф авунин кьилин максад ам я хьи, чаз чIалан пешекаррин, хайи чIалал яратмишзавай ксарин фикрар чир хьун важиблу я. Арадал гьиз кланзавай сад тир базада чаз жезмай кьван чи чIала авай вири гафар, гьа жергедай яз нугьатринбурни, кIватIиз кланзава", - лагьана Э.Гьуьсейнова, мярекатдин максасдикай ихтилатдайла.

Иштиракзавайбуру «Ким» тешкилатди гьиле кьунвай кар кьенин девирда герекди, важиблуди тирди кьейд авунихъ галаз сад хьиз, хъсан меслятарни гана. Лезги чIала идалай виликни, кьенин юкьузни

ишлемишзавай бязи гафар акьудунин гереквал авай лугьузвайбурун ихтилатрихъ са бинени авачирди, ахьтинбуруз яб гун герек туширди лагьана.

ЧIалаз талукъ проектар кьилиз акьуддайла, иштиракчийри анжах алмирин кIвалахрал, гафарганрал амал авуниз эвер гана. ЧIал тIебии затI я, анай, сад-вад касдиз клан хьуналди, гафар акьудиз хьун гьич мумкин кар туш.

Алим Шайдабег Мирзоева кьейд авурвал, чухъ Мегьамед Гьажиев, Унейзат Мейланова, Агьмедуллагъ Гьуьлмегьамедов, Ражидин Гьайдаров... хьтин алимар хьана. Чпин девирда абуру, кар алай месэлаяр веревирддайла, атIай гаф лугьудай. Артухан гафар лугьудайбур амуьдачир. Кьхинрин кьайдайрин патяхьайни гьакI я, и месэлаяр орфографиядин комиссияди гьалдай. Гилани, чIалан месэлаяр гьалдайла, илимдин дережа авай, чIалан рекьий пешекарар тир ксарни чпин гаф лугьун чарасуз я.

Эхирдай Э.Гьуьсейнова хъсан меслятар кьалурнавай, элкъвей столдихъ веревирдер авунай вирибуруз сагърай лагьана.

Уьлкведа ва дуьньяда

Махсус серенжемдикай

26-апрелдиз Кремлда РФ-дин Президент Владимир Путин ООН-дин генеральный секретарь Антониу Гутеррешахъ галаз гуьруьшмиш хьана. Президентди кьейдна хьи, ООН-дин бине кутур уьлквейрикай сад тир Россияди и тешкилатдин тереф гьамиша хвена ва гележегдани хуьда.

Гуьруьшдал В.Путина Киевдин гьерекарар ИГ-дин (Россияда кьадагъа авунвай тешкилат) боевикрин амалрив гекьигна. Идакай "Новости" РИА-ди хабар гузва.

"Чаз "Азовсталь" заводда ислягъ агьалияр ава лугьудай ва-нер кьезва, акI ятIа, абур Украинадин аскерри ахъай хьувун герек я, тахьайтIа, абур террористрив гекьигиз жеда...", - малумарна В.Путина.

Уьлкведин регьберди ислягъ агьалияр чан алай кьалхандин еринда ишлемишун тахсиркарвал тирди лагьана.

"Куьне Россиядин гуманитарный дегьлизи кIвалахзавак лугьузва, жанаби генеральный секретарь, куьн ягьалмишвиле тунва. Гуманитарный дегьлизар кардик ква. Чи куьмек себеб яз, Мариуполдай 130-140 агьзур кас экьечIна, абурувай чпиз клани чкадиз хъфиз жеда. Бязибуруз Россиядиз физ кланзава, садбуруз - Украинадиз. Гьиниз кландатIани фирай, чна абур кьазвач, алакьдай вири жуьредин куьмекар гузва", - лагьана Президент В.Путина А.Гутеррешаз.

21-февралдиз кьабулай кьарардикай рахадайла, В.Путина тикрар хьувуна хьи, Киевди чкадин халкь тергунин гьерекарар акьвазарун патал ДНР-дин ва ЛНР-дин аслу туширвал гьисаба кьуниз Россия мажбур хьана. И кар Киевди Минскдин икьрарар кьилиз акьудуникай кьил кьакьудайдалай кьулухъ арадал атана. Алава хьувурвал, ДНР-динни ЛНР-дин агьалийри алатай йисара чIугур азабрив, гьайиф хьи, РагьакIидай патан гьукумдарри дикьет тагун хъсан яз гьисабна.

ООН-дин сенекдихъ галаз хьайи гуьруьшдин нетижайрин пресс-конференциядал РФ-дин кьецепатан крарин министр С.Лаврова кьейд авурвал, НАТО-дин сергьятар кьадар авачир кьван гегеншарунин нетижада Украинада кьизгьин гьалар арадал атана.

"Украинадин, ДНР-дин, ЛНР-дин гьалар накьни кье арадал атанвайбур туш", - лагьана министрди.

Кьейд ийин, 27-апрелдин экуьнахъ РФ-дин оборонадин министрстводи малумарай делилралди, махсус серенжем кьиле тухунив эгечайдалай инихъ Россиядин Яракьлу Кьуватри Украинадин 141 самолет ва 110 вертолет, зенитный ракетайрин 273 комплекс, пилот галачиз лув гудай 607 аппарат, 2596 танк ва даяведин маса машинар, РСЗО-дин 296 установка, артиллериядин ва маса 1134 яракь, даяведин суьрсет, военный махсус 2413 автомобиль тергна.

Яракьар ракьурунин

акьажунар

РФ-дин МИД-дин векил М.Захаровади "Россия 1" телеканалдин эфирда малумарайвал, РагьакIидай пата, на лугьуди, Украинадиз ни гзаф яракьар ракьурдатIа тайинарун патал акьажунар тухузва, гьа са вахтунда абуру чеб ислягьвиле терефдал ала, женгерин гьерекарар акьазарна кланда лугьузва. Ибур, адан фикрдалди, сада-садаз аксивалзавай гьерекарар я.

"ТАСС" чешмеди хабар гайивал, мукьвара Великобритания-ди Украинадиз вини дережадин технологиядин Brimstone классдин ракетаяр ракьурдайвал я. Идан гьакьиндай Великобритания-дин оборонадин министрдин заместитель Ж.Хиппиди малумарна.

Донецкдин район яна

26-апрелдиз Украинадин кьушунри Донецкдин Петровский райондиз цай гана. Идакай "Новости" РИА-ди хабар гана.

Донецкдин Петровский район ДНР-дин меркездин рагьакIидай патан кьерехда ава. 2014-йисалай, ДНР-ди Киевилдай аслу туширвал малумарайла, и район мукьвал-мукьвал Украинадин кьушунрин гуьлледик акатна.

Кьецепата сиягьатдач

Украинада арадал атанвай агьвалатар себеб яз, Россиядин туристри кьецепатан уьлквейра ял ягьуникай са артух фикир хьийизмач. "RATA-News" чешмедин делилралди, майдин суварин йикъара ци кьецепатан уьлквейриз сиягьатдиз фидай россиявийрин кьадар, 2019-йисав гекьигайла, хейлин тIимил хьанва. Кьилди кьачуртIа, 2022-йисуз ОАЭ-диз фидайбурун кьадар вад-ругуд сеферда тIимил хьанва, Туьркиядиз фидайбурун кьадар - ирид сеферда, Европадин уьлквейриз фидайбурун кьадар - виш сеферда. Гьа са вахтунда ци, коронавирусдин тIугьвал пайда жедалди виликан девирдив гекьигайла, Россиядин жуьреба-жуьре чкайра сиягьатун патал путевкаяр кьачунвайбурун кьадар 2,5 сеферда гзаф хьанва.

Чалпачух твада

Австралиядин энергетикадин министр Гевесслера кьейд авурвал, уьлкведиз Россиядин газ, гьа виликдай хьиз, атIунар авачиз агакьзава. Идакай "Новости" РИА-ди хабар гузва.

Эхиримжи йикъара бязи уьлквейри чпиз Россиядин газ герек авачирдакай малумарнай. Месела, сифте яз РФ-дин газ акьвазарда лагьай уьлкве Польша я. Гила Болгариядини адалай "чешне" кьачунва. Экспертри кьейдзавайвал, и гьерекарри Европадин мулкара газдин кьимет хьаж хьунин чалпачух твада.

Чин гьазурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

Куь ихтиярар

ИТ-пешеяр кьачудай кьезилвилер

Россиядин вири регионрин 16 йисалай виниз яшар хьанвай агьалийривай ИТ-пешейрай пулуниин жигьетдай 50, 75 ва я 100 процентдин кьезилвал аваз чирвилер кьачуз жеда. Ихьтин мумкинвал госуарстводи милли "Рекьемрин экономика" проектдин ужунда гузва.

Программада иштиракдай вирибуруз талукъ умуми истемиишунрик акатзава:

- ✓ иштиракзавайди РФ-дин ватандаш хьун;
- ✓ юкьван пешекарвилеин, кьилин образование аваз хьун;
- ✓ студентар;
- ✓ кьезилвилер талукъ дережайрикай сад аваз хьун: инвалидар, бейкарар, 3 йис тахьанвай аялар галайбур, студентар, бюджетникар, тIимил кьазанжи авай ксар.

Кьилди кьачуртIа, 100 процентдин кьезилвал инва-

лидвал авайбуруз ва кIвалахдик квачир, кардал машгьулардай центрадин учетда авай ксариз талукъ я.

75 процентдин кьезилвал талукъ я:

✓ региондин юкьван гьисабдиндалай тIимил мажиб авай, 3 йисан яшдив агакь тавунвай аялар авай диде-бубайриз;

✓ кардал машгьулардай центрада учетда авачир бейкарриз.

50 процентдин кьезилвал талукъ я:

✓ региондин юкьван гьисабдиндалай артух мажиб авай, 3 йисан яшдив агакь тавунвай аялар авай диде-бубайриз;

✓ бюджетдин тешкилатрин кьуллугъчийриз;

✓ студентриз;

✓ региондин юкьван гьисабдиндалай тIимил кьазанжи кьезилвайбуруз.

Программада иштиракдайбурувай "разработчик приложений", "продуктовый и системный аналитик", "бизнес-архитектор", "интернет-маркетолог", "веб-дизайнер", "ИТ-рекрутер", "специалист по e-commerce и CRM-менеджменту" пешеяр кьачуз жеда.

Кьейд ийин, чирвилер гунин кар онлайн кьайдада тешкилзава. Тарсарин кьадар академический 250 сят ва я адалай артух жеда. Эхирдай выпускникриз пешедин рекьий дипломар гузва.

Программада иштиракуникай, кьезилвилерин кьадаррикай чир хьун патал "Госкьуллугьар" порталда анкета ацIурун герек я. Порталда гьар са кам галай-галайвал кьалурнава.

ислен, 2-май

РГВК
07:00 Время новостей Дагестана. Итоги
08:00 «Королева спорта» 0+
08:10 «Детские новости» 0+
08:20 Д/ф «Дагестан, какой он есть» 0+
09:20 Х/ф «Сказание о любви» 6+
11:10 «Служа Родине» 12+
11:30 «Годакан» 0+
11:55 Х/ф «Тихий Дон» 2 с. 12+
14:05 Ток-шоу «Говорить разрешается» 12+
15:25 «Маленький концерт» 0+
16:45 Х/ф «Белые росы» 12+
18:25 «Дагестан туристический» 0+
18:45 Передача на табасаранском языке «Мил» 12+
19:30 Время новостей Дагестана

19:50 Д/ф «Позывной «Спартак» 12+
20:45 «Удивительные горы» 21:05 «Ульяна спросит» 0+
22:00 Д/ф «Язык орнамента» 0+
22:30 Время новостей Дагестана
22:50 Фильм-концерт «Букек Дагестана» 0+
23:20 «Угол зрения» 12+
23:50 Д/с «Полководцы Великой Победы» 4 с. 12+
00:30 Время новостей Дагестана
01:00 Передача на табасаранском языке «Мил»
01:35 Д/ф «Позывной «Спартак» 12+
02:20 «Удивительные горы»
02:35 «Ульяна спросит» 0+
03:25 «Угол зрения» 12+
03:50 Передача на табасаранском языке «Мил»
04:25 Д/с «Полководцы Великой Победы» 4 с. 12+
05:05 Х/ф «Тихий Дон» 2 с.

ПЕРВЫЙ

06.00,10.00,12.00 Новости
06.10 Т/с «Хириомант. Линии судьбы». (16+).
07.30 Х/ф «Егерь». (12+).
09.20 «Ураза-Байрам». Трансляция из Уфимской соборной мечети.
10.15 «Информационный канал». (16+).
12.20 Д/ф «Мы старались беречь друг друга».
13.20 Х/ф «Весна на Заречной улице». (12+).
15.00 Новости.
15.15 Д/ф «По законам военного времени».
16.35 «Кто хочет стать миллионером?» (12+).
18.00 Вечерние новости.
18.20 «Информационный канал». (16+).
21.00 «Время».
21.45 Т/с «По законам военного времени».
23.35 Д/ф «Для всех я стал фоксом». (12+).
00.30 Д/ф «Светлана Немолова. Мы старались беречь друг друга».

РОССИЯ 1

05.00 Х/ф «Деревенская история». (12+).
09.00 Праздник Ураза-Байрам. Прямая трансляция из Московской Соборной мечети.
09.55 «По секрету всему свету».
10.15 «Сто к одному».
11.00 «Вести».
12.15 Комедия «Кавказская пленница, или Новые приключения Шурика».
14.00 «Вести».
14.55 Т/с «Акушерка. Новая жизнь». (16+).
17.00 «Вести».
17.55 Т/с «Акушерка. Новая жизнь». (16+).
20.00 «Вести».
21.05 «Вести». Местное время.
21.20 Х/ф «Золотой папа». (16+).
01.20 Х/ф «Любовь по найму». (12+).

НТВ

04.40 Х/ф «Сибиряк». (16+).
06.10 Х/ф «Любить по-русски». (16+).
07.50 Х/ф «Любить по-русски 2». (16+).
08.00 «Сегодня».
08.20 Х/ф «Любить по-русски 2». (16+).
10.00 «Сегодня».
10.20 Х/ф «Любить по-русски 3. Губернатор». (16+).
12.10 Т/с «Динозавр». (16+).
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Динозавр». (16+).
19.00 «Сегодня».
19.35 Т/с «Динозавр». (16+).
22.15 «Будет все!» Юбилейный концерт В. Дробыша. (12+).
00.55 Х/ф «Первый парень на деревне». (12+).
04.25 «Их нравы».

ДОМАШНИЙ

06.30 Д/ф «Проводница». (16+).
06.40 Мелодрама «Если наступит завтра». (США). (16+).
13.10 Мелодрама «Олюшка». (16+).
15.10 Мелодрама «Клевер желаний». (16+).
19.00 Мелодрама «Платье из маргариток». (16+).
22.55 Мелодрама «Ищу тебя». (16+).
00.50 Мелодрама «Ангелика - маркиза ангелов». (Франция - Италия - Германия). (16+).
02.55 Мелодрама «Если наступит завтра». (16+).
05.05 Д/ф «Проводница». (16+).
06.00 Мелодрама «Скарлетт». (16+).

ТВ-ЦЕНТР

05.55 Х/ф «Сестра его двоюродного». (12+).
06.05 Д/с «Любимое кино».
07.25 «Православная энциклопедия». (6+).
07.50 «Фактор жизни».
08.20 Х/ф «По семейным обстоятельствам». (12+).
10.50 «Москва резиновая».
11.20 Х/ф «Золотая мина».
13.45 Д/ф «Назад в СССР. Ширпотреб и индпошив». (12+).
14.30 «События».
14.45 «Салат весенний».
15.40 Х/ф «Укрощение строптивого». (12+).
17.30 Х/ф «Пояс Ориона».
21.00 Х/ф «Кукольный домик». (12+).
00.05 «События».
00.20 Х/ф «Анатомия убийства. Змеи в высокой траве». (12+).
03.20 Д/ф «Третий рейх».
04.00 Д/ф «Назад в СССР. Дружба народов». (12+).
04.40 Д/ф «Актёрские драмы. Борьба за роль».

ЗВЕЗДА

05.10 Т/с «Смерть шпионам. Ударная волна».
07.00 «Сегодня утром».
09.00 Новости дня. (16+).
09.30 Х/ф «Ожидание полковника Шалыгина».
11.20 «Открытый эфир».
13.00 Новости дня. (16+).
13.25 «Не факт!» (12+).
13.50 Т/с «Смерть шпионам!» (16+).
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «Смерть шпионам!» (16+).
18.00 Новости дня. (16+).
18.45 «Специальный репортаж». (16+).
19.00 «Открытый эфир».
20.40 Д/с «Ступени Победы». «ПВО Москвы».
21.25 Д/с «Загадки века».
22.15 Новости дня. (16+).
22.30 «Между тем». (12+).
22.55 «Скрытые угрозы». «Альманах 90». (16+).
23.35 Х/ф «Ожидание полковника Шалыгина».
01.10 Х/ф «В добрый час!»

саласа, 3-май

РГВК
07:00 Время новостей Дагестана
07:20 Передача на табасаранском языке «Мил»
08:00 «Королева спорта» 0+
08:10 Мультфильм 0+
08:30 Время новостей Дагестана
08:50 Х/ф «Белые росы»
10:30 Д/ф «Позывной «Спартак» 12+
11:25 Фильм-концерт «Букек Дагестана» 0+
11:55 Х/ф «Тихий Дон» 3 с. 12+
14:05 «Ульяна спросит» 0+
15:00 Передача на табасаранском языке «Мил»
15:40 «Угол зрения» 12+
16:10 «Удивительные горы»
16:30 Время новостей Дагестана
16:55 Д/с «Война и мифы» 7 с. 6+
17:45 Т/с «Внимание! Говорит Москва!» 1 с. 12+

18:45 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
19:30 Время новостей Дагестана
19:50 Х/ф «Тайна синих гор» 12+
21:10 Ток-шоу «Общественный интерес» 12+
22:30 Время новостей Дагестана
22:50 Д/ф «Паранг» 0+
23:20 «Колцса» 12+
00:10 «Служа Родине» 12+
00:30 Время новостей Дагестана
00:55 «Культурный код» 0+
01:15 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу» 12+
01:50 Ток-шоу «Общественный интерес» 12+
02:55 «Колцса» 12+
03:40 Д/ф «Край предков»
04:15 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
04:50 Х/ф «Тихий Дон» 3 с. 12+

ПЕРВЫЙ

05.50,06.10 Т/с «Хириомант. Линии судьбы». (16+).
06.00,10.00,12.00 Новости
08.30 Х/ф «Небесный тиход». (16+).
10.15 «Информационный канал». (16+).
12.00 Новости.
12.20 Д/ф «Владимир Этуш. Все, что нажито непосильным трудом».
13.15 Х/ф «Белорусский вокзал».
15.00 Новости.
15.15 Х/ф «Стряпуха».
16.30 «Кто хочет стать миллионером?» (12+).
18.00 Вечерние новости.
18.20 «Информационный канал». (16+).
21.00 «Время».
21.45 Т/с «По законам военного времени». (12+).
23.40 Д/ф «Владимир Этуш. Все, что нажито непосильным трудом».
00.40 Д/ф «Ее слез никто не видел». (12+).
01.25 «Наедине со всеми».

РОССИЯ 1

05.25 Х/ф «Бывшие». (12+).
09.20 «Пятеро на одного».
10.10 «Сто к одному».
11.00 «Вести».
12.00 Х/ф «От печали до радости». (12+).
14.00 «Вести».
14.55 Т/с «Акушерка. Новая жизнь». (16+).
17.00 «Вести».
17.55 Т/с «Акушерка. Новая жизнь». (16+).
20.00 «Вести».
21.05 «Вести». Местное время.
21.20 Х/ф «Хрустальное счастье». (12+).
01.20 Х/ф «Новая жизнь Маши Соленовой». (12+).

НТВ

04.50 Х/ф «Битва». (6+).
06.05 Х/ф «Мужские каникулы». (16+).
08.00 «Сегодня».
08.20 Х/ф «Мужские каникулы». (16+).
10.00 «Сегодня».
10.20 Х/ф «Афоня».
12.10 Т/с «Динозавр». (16+).
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Динозавр». (16+).
19.00 «Сегодня».
19.35 Т/с «Динозавр». (16+).
22.30 Все звезды майским вечером. (12+).
00.05 Х/ф «Афоня».
01.35 Х/ф «Мужские каникулы». (16+).
04.40 Т/с «Агентство скрытых камер». (16+).

ДОМАШНИЙ

06.30 Мелодрама «Скарлетт». (16+).
13.10 Мелодрама «Ищу тебя». (16+).
15.10 Мелодрама «Одна ложь на двоих». (16+).
19.00 Мелодрама «Верная подруга». (16+).
22.55 Мелодрама «Кровь с молоком». (16+).
01.00 Мелодрама «Великоленная Ангелика». (Франция - Италия - Германия). (16+).
02.55 Мелодрама «Если наступит завтра». (16+).
05.45 Д/ф «Проводница». (16+).

ТВ-ЦЕНТР

06.30 Х/ф «Большая любовь». (12+).
08.00 Х/ф «Граф Монте-Кристо». (12+).
11.20 Д/ф «Жан Марс. Игры с любовью и смертью».
12.00 Х/ф «Не может быть!»
13.40 Д/ф «Назад в СССР. Страсти по дефициту».
14.30 «События».
14.45 Х/ф «Гений».
17.25 Х/ф «Камея из Ватикана». (12+).
20.40 Х/ф «Черная вдова».
23.50 «События».
00.05 Х/ф «Анатомия убийства. Смерть в доспехах». (12+).
01.35 Х/ф «Анатомия убийства. Разбитое зеркало». (12+).
03.05 Д/ф «Третий рейх».
03.45 Д/ф «Назад в СССР. Ширпотреб и индпошив». (12+).
04.25 Д/ф «Михаил Пугачкин. Я всю жизнь ждал звонка». (12+).

ЗВЕЗДА

05.10 Т/с «Смерть шпионам!» (16+).
07.00 «Сегодня утром».
09.00 Новости дня. (16+).
09.20 Х/ф «Дело Румянцева». (12+).
11.20 «Открытый эфир».
13.00 Новости дня. (16+).
13.25 «Не факт!» (12+).
13.50 Т/с «Смерть шпионам!» (16+).
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «Смерть шпионам!» (16+).
18.00 Новости дня. (16+).
18.45 «Специальный репортаж». (16+).
19.00 «Открытый эфир».
20.40 Д/с «Ступени Победы». «Битва за Москву».
21.25 «Улика из прошлого».
22.15 Новости дня. (16+).
22.30 «Между тем». (12+).
22.55 «Легенды армии с Александром Маршалом». В. Бобров. (12+).
23.35 Х/ф «Дело Румянцева». (12+).
01.20 Х/ф «Размах крыльев».

арбе, 4-май

РГВК
07:00 Время новостей Дагестана
07:20 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
08:00 «Королева спорта» 0+
08:10 Мультфильм 0+
08:30 Время новостей Дагестана
08:50 Х/ф «Офицеры» 6+
10:40 Д/с «Война и мифы» 7 с. 6+
11:30 Т/с «Внимание! Говорит Москва!» 1 с. 12+
12:30 Время новостей Дагестана
12:55 Ток-шоу «Общественный интерес» 12+
14:10 «Дагестан туристический» 0+
14:30 Время новостей Дагестана
14:50 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
15:30 «Колцса» 12+
16:30 Время новостей Дагестана

16:55 Д/с «Война и мифы» 8 с. 6+
17:45 Т/с «Внимание! Говорит Москва!» 2 с. 12+
18:45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана» 12+
19:30 Время новостей Дагестана
20:00 Время новостей. Махачкала
20:20 «Здоровье» в прямом эфире
21:10 «Экологический вестник» 12+
21:30 «Годакан» 0+
22:00 «Городская среда»
22:30 Время новостей Дагестана
23:00 Время новостей. Махачкала
23:20 «Память поколений»
23:50 Д/с «Полководцы Великой Победы» 5 с. 12+
00:30 Время новостей Дагестана
01:00 Время новостей. Махачкала

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро». (12+).
09.00 Новости.
09.20 «АнтиФейк». (16+).
10.00 Жизнь здорово! (16+).
10.40 «Информационный канал». (16+).
12.00 Новости.
12.15 «Информационный канал». (16+).
15.00 Новости.
15.15 «Информационный канал». (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.20 «Информационный канал». (16+).
21.00 «Время».
21.45 Т/с «По законам военного времени». (12+).
22.45 «Большая игра». (16+).
23.40 «АнтиФейк». (16+).
00.20 «Информационный канал». (16+).
03.00 Новости.
03.05 «Информационный канал». (16+).

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Шалбуздаг» (на лезгинском языке)
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
21:05 Местное время. Вести-Дагестан
05:00 «Утро России».
09.55 «О самом главном». (12+).
11.00 «Вести».
11.30 «60 минут». (12+).
14.00 «Вести».
14.55 «Кто против?» (12+).
17.00 «Вести».
17.30 «60 минут». (12+).
20.00 «Вести».
21.20 «Вечер с Владимиром Соловьевым». (12+).
00.00 Т/с «Екатерина. Взлет». (12+).
01.00 Т/с «Земский доктор». (12+).
02.40 Т/с «Версия». (16+).

НТВ

05.35 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).
08.00 «Сегодня».
08.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
10.00 «Сегодня».
10.35 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
13.00 «Сегодня».
13.25 «Чрезвычайное происшествие». (16+).
14.00 «Место встречи». (16+).
16.00 «Сегодня».
16.45 За гранью. (16+).
17.50 «ДНК». (16+).
19.00 «Сегодня».
20.00 Т/с «Динозавр». (16+).
23.05 «Сегодня».
23.30 Т/с «Бухта Глубокая». (16+).
02.55 Т/с «Линия огня». (16+).

ДОМАШНИЙ

06.30 «По делам несовершеннолетних». (16+).
09.00 «Давай разведемся!»
10.00 «Тест на отцовство».
12.15 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
13.20 Д/ф «Порча». (16+).
13.50 Д/ф «Знахарка». (16+)
14.20 Д/ф «Верну любимого». (16+).
15.00 Мелодрама «Платье из маргариток». (16+).
19.00 Мелодрама «После зимы». (16+).
22.55 Мелодрама «Олюшка». (16+).
00.55 Мелодрама «Ангелика и король». (Франция - Италия - Германия). (16+).
02.50 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
03.40 Д/ф «Порча». (16+).
04.05 Д/ф «Знахарка». (16+)
04.30 Д/ф «Верну любимого». (16+).
04.55 «Пять ужинов». (16+).
05.10 «По делам несовершеннолетних». (16+).

ТВ-ЦЕНТР

06.00 Настроение.
08.50 Т/с «Любопытная Варвара 3». (12+).
10.35 Х/ф «Гений».
11.30 «События».
11.50 Х/ф «Гений».
13.40 Д/ф «Назад в СССР. Космическая мечта».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 Х/ф «Анатомия убийства. Смерть в стиле винтаж». (12+).
17.00 «Прощание». (16+).
17.50 «События».
18.15 «Петровка, 38». (16+).
18.30 Х/ф «Чистосердечное признание». (12+).
22.00 «События».
22.30 Хватит слухов! (16+).
23.00 «Прощание». (16+).
23.45 Х/ф «Укрощение строптивого». (12+).
01.30 Д/ф «Месь брошенных жен». (16+).
02.10 Д/ф «90-е. Комсомольцы». (16+).
02.50 Знак качества. (16+).
03.30 Д/ф «Третий рейх».

ЗВЕЗДА

05.10 Т/с «Смерть шпионам!» (16+).
07.00 «Сегодня утром».
09.00 Новости дня. (16+).
09.25 Х/ф «Приказ: огонь не открывать». (12+).
11.20 «Открытый эфир».
13.00 Новости дня. (16+).
13.25 «Не факт!» (12+).
13.50 Т/с «Смерть шпионам. Крым». (16+).
14.05 Т/с «Смерть шпионам. Крым». (16+).
18.00 Новости дня. (16+).
18.45 «Специальный репортаж». (16+).
19.00 «Открытый эфир».
20.40 Д/с «Ступени Победы». «Снайперы Сталинграда». (16+).
21.25 Д/с «Секретные материалы». (16+).
22.15 Новости дня. (16+).
22.30 «Между тем». (12+).
22.55 «Главный день». (16+).
23.35 Х/ф «По законам военного времени». (12+).
01.00 Х/ф «Забудьте слово смерти». (12+).

хемис, 5-май

РГВК
07:00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07:20,14.50 Передача на даргинском языке 12+
08:00 «Королева спорта» 0+
08:10 Мультфильм 0+
08:50 Х/ф «Не могу сказать «Прощай» 12+
10:15 Д/с «Война и мифы»
11:05 «Годакан» 12+
11:30 Т/с «Внимание! Говорит Москва!» 2 с. 12+
12:50 «Здоровье» 12+
13:40 «Городская среда»
14:10 «Экологический вестник» 12+
14:30 Время новостей Дагестана
15:30 «Мир Вашему дому»
16:05 Мультфильм 0+
16:30 Время новостей Дагестана
16:55 «Время говорить молодым»

жумья, 6-май

РГВК
07:00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07:20,14.50 Передача на аварском языке 12+

ПЕРВЫЙ
05.00 "Доброе утро". (12+).
09.00 Новости.
09.20 "АнтиФейк". (16+).

РОССИЯ 1
09:00 Канал национального вещания «Рубас» (на табасаранском языке)
14:30 Местное время. Вести-Дагестан

НТВ
05.25 Т/с "Улицы разбитых фонарей". (16+).
08.00 "Сегодня".
08.25 Т/с "Морские дьяволы. Смерч". (16+).

ДОМАШНИЙ
06.30 "По делам несовершеннолетних". (16+).
09.00 "Давай разведемся!"
10.00 "Тест на отцовство".

ТВ-ЦЕНТР
06.00 Настроение.
08.40 "Москва резинová".
09.20 Х/ф "Каменя из Ватикана". (12+).

ЗВЕЗДА
06.00 Т/с "Смерть шпионам. Крым". (16+).
08.05 Х/ф "Про Петра и Павла". (16+).

киш, 7-май

РГВК
07:00,08.30 Время новостей Дагестана
07:20,14.50 Передача на кумыкском языке 12+

ПЕРВЫЙ
06.00 "Доброе утро". Суббота. (12+).
09.00 "Умницы и умники".
09.45 "Слово пастыря".

РОССИЯ 1
05.00 "Утро России". Суббота.
08.00 "Вести". Местное время.
08.20 Местное время. Суббота.

НТВ
05.45 Т/с "Улицы разбитых фонарей". (16+).
08.00 "Сегодня".
08.20 "Простые секреты".

ДОМАШНИЙ
06.30 Д/с "Предсказания: 2022". (16+).
07.15 Комедия "Из Сибири с любовью". (16+).

ТВ-ЦЕНТР
06.05 Х/ф "Большой вальс".
07.45 "Православная энциклопедия". (6+).

ЗВЕЗДА
06.25 Х/ф "Подвиг разведчика". (12+).
08.00 Новости дня. (16+).

гьяд, 8-май

РГВК
07:00 Время новостей Дагестана
07:20 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+

ПЕРВЫЙ
04.55,06.10 Х/ф "Мерседес" уходит от погони".
06.00,10.00,12.00 Новости

РОССИЯ 1
05.20 Х/ф "Маминa любовь".
07.15 "Устами младенца".
08.00 Местное время. Воскресенье.

НТВ
05.05 Х/ф "Егорушка". (12+).
06.40 "Центральное телевидение". (16+).

ДОМАШНИЙ
06.30 Д/ф "Проводница". (16+).
06.45 Мелодрама "Золотые ножницы". (16+).

ТВ-ЦЕНТР
06.45 Х/ф "Лекарство против страха". (12+).
08.20 "Спасибо за верность, потомки!". (6+).

ЗВЕЗДА
05.20 Д/с "Москва фронту".
05.45 Х/ф "Солдат Иван Бровкин". (12+).

КУЛЬТУРА 2-8-МАЙДАЛДИ

ИСЛЕН
06.30 М/ф "Ну, погоди!"
07.55 Х/ф "Сверстницы".
09.15 "Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфировым".

АРБЕ
06.30,07.00,08.30,10.00,15.00,19.30,23.30
Новости культуры.
06.35 Д/ф "Сергий Радонежский. Путь подвижника".

ХЕМИС
06.30,07.00,08.30,10.00,15.00,19.30,23.30
Новости культуры.
06.35 "Пешком..." Москва усадьбная.

ЖУМЬЯ
06.30,07.00,08.30,10.00,15.00,19.30,23.30
Новости культуры.
06.35 "Пешком..." Москва серебряная.

КИШ
06.30 "Константин Коровин "Хождение по водам".
07.05 М/ф "Малыш и Карлсон", "Карлсон вернулся", "Пес в сапогах".

ГЬЯД
06.30 М/ф: "Аист".
07.55 Х/ф "Небесный тихоход".
09.10 "Обыкновенный концерт".

РАДИО
ИСЛЕН
11.10. Вести «Дагестан»
11.30. Радиоспектакль
САЛАСА
11.10. Вести «Дагестан»
11.30. «Актуально».

Дин

Рамазандин вацран эхиримжи цлуд йикъан къетленвилерикай

Ямин МЕГЪАМЕДОВ, диндин алим

Рамазандин вацран эхиримжи цлуд йикъахъ чехи дережа ва къетленвилер ава. Агъадихъ чун абурукай бязибурукай рахада.

- Рамазандин вацран эхиримжи цлуд югъ атайла, чи Пайгъамбар (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) ибадатар, диндар крар мадни артух ийиз алахъдай: йифер кп'ара, ибадатра акъуддай ва и кар авун патал хизанарни къарагъардай, юкъузни диндар крар гзаф ийидай. Дугъриданни, вири мусурманри ада-лай чешне къачуна к'анда!

- Рамазандин вацран эхиримжи цлуд юкъуз итгикаф авун лап лайхлу кар я. (Яни цлуд юкъуз, экъеч' тауна, мискинда амукъна к'анда. Ам зурба сунна я ва и муддатда гъар са инсанди Раббидин вилик текдиз вичин гъахъ-гъисаб тухун герек я).

- Рамазандин варз куътыгъ жедалди сад-къеве югъ амаз закатуль-фитр (зезр) гана к'анда. (Къейд ийин хъи, адакай еке къеве менфят ава. 1. Хвейи сивера хъайи нукъсанар ада тамамар хъийизва. 2. Сив хуьнин суварин юкъуз кесибрин суфрадал шадвалдай т'уьнар, садакъаяр жезва).

- Рамазандин вацран эхиримжи цлуд йифе (тек, витр йифера) Лайлат-уль-Къадр ава. Ам йисан къене авай виридалайни зурба ва лайхлу йиф я. Ам Аллагъ-Таалади чи уьмметдиз ганвай зурба савкъат я. Виликдай хъайи уьмметрикай бязи инсанри 83 йисан къене авур ибадат ва диндар амалар чаз, мусурманриз, са йифен къене гъабурулайни артух ийидай мумкинвал ганва!

Аллагъ-Таалади Къуръанда лугъузва (97-сура, мана):

"1. Гъакъикъатда, Чна ам (Къуръан) "Лайлат-уль-Къадрдиз" (Аллагъдин вилик еке къадир ва лайхвал авай йифиз) (авудна) рактурнава (а йиф рамазандин вацра ава)!

2. Ваз вуч чида вуч ят'а "Лайлат-уль-Къадр" (еке къадир ва чехи дережа авай Йиф)?

3. "Лайлат-уль-Къадр" (еке къадир ва чехи дережа авай Йиф) - агъзур вацралай хийирлу я (ам гзаф берекатлу йиф я: гъа и са йифиз авур диндар крар агъзур йисан къене авур диндар крарилай хийирлуни я, артухни)!

4. Адан (а Йифен) къене малаикар ва Руьгъ

(Джабраил) чпин Раббидин изиндалди Адан гъар са эмирдин гъакъиндай гзаф (сефер) (чилел) эвич'зава.

5. Ам (а йиф) саламатвал я (вири писвилерикай, хийир ва берекат я, салам ва тебрик я - малаикрин патай) та экуьнин лаз экъеч'далди".

И сурадин эхиримжи аятдин эхирдиз алимри ихътин баян гузва:

Йиф ибадат ийиз акъудай мусурмандал "Лайлат-уль-Къадр" гьалтунин ва ам къабул хъунин лишанрикай сад пакамахъ рагъ ц'арц'ар гудай нурар галачиз акун я. А кар и аятда къалурнавай "...гъатта матлаъ-иль-фажр" келимадин манади тестикъарзава. Яни экуьнахъ югъ ахъа жезвай вахтни "квас (санал)" - гъакъван ч'авалди - а йиф вири писвилерикай саламатвал, хийирни берекат я, малаикрин патай гзаф къадар саламарни тебрикар я. А ч'авуз малаикрин гзафвилей арадал къевезвай абурун нурари ракъинин нурар къевзава...

- "Лайлат-уль-Къадр" йифиз и дуьа к'елун хъсан я: "Аллагъумма иннака гъафуввун каримун тугъиббу-аль-гъафва, фагъфу гъанни" (мана): "Я Аллагъ! Гъакъикъатда, Вун гзаф афивалдайди, керимди (мергъяматлудди) я, Ваз афивал ийиз (гзаф) к'анда - (бес), гъаф я азз (гъил къачу залай)". (Ибн Мажазь).

- Дугъриданни, рамазандин вацра тамамдиз ва адан гуьгъуьнай къевезвай шаввал вацрани ругуд юкъуз сив хуьн аямда (вири уьмуьрда) сив хуьниз барабар я. Гъадисда къалурнавайвал, рамазандин вацран сив цлуд вацран сивиз барабар я - гъар са диндар кардин суваб цлуд сефер артухарзавайвилей. Шаввалдин ругуд югъ цлудаз зарб авурла, пудкъад югъ - къеве варз жезва. Яни ат'а цлуд варзни и къеве варз тамам са йис жезва. Мусурман касди гъар йисуз а йикъара сивер хвейила, ада вичин вири уьмуьрда дат'ана сив хвейидай жезва! Пайгъамбарди (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) лагъанва (мана): "Ни рамазандин вацра сивер хвена, ахпа гуьгъуьнай шаввал вацрани ругуд юкъуз хвейит'а, аямда сив хвейи хъиз я!" (Муслим).

Чна Аллагъдивай Ада чи ибадатар, хъсан крар къабулун, суваб гун, чун писвилерикай хуьн ва чав рамазандин варз гзаф къадар йисара ага-къарун т'алабзава. Амин!

"Лезги газетда" диндин пак кхъинар жезва. Гъавилей ам чиркин чкайрал гадарун къадагъа я.

Спорт

Виклегъвилелди - виликди

БОКС

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай гъафтеда Ставрополдин крайдин Суворовский станицада боксдай СКФО-дин к'венк'вечивал патал 2008-2009-йисара дидедиз хъанвай аялрин арада акъажунар кыле фена. Ана Ставрополдин крайдай, Дагъустан, Чечня, Ингушетия, Кабардино-Балкария, Кеферпатан Осетия-

Алания республикайрай тир 170-далай виниз жаван боксёрри чпин гъутарин гъуна-рар къалурна. Дагъустандин хъанвай командадик кваз иштиракай спортсменри хъсан нетихаяр - къизилдин - 5, гимиш-

дин - 2 ва буьруьнждин 11 медаль къазанмишна.

Акъажуна к'венк'вечи чкаяр къурбурун арада Ст'ал Сулейманан райондин администрациядин спортдин, туризмдин ва жегъилрин крарин рекъай комитетди рекъе тунвай спортсменар - Имам Сейфулаев (48 кг-дал къведалди заланвал авайбурун арада) ва Агъмедагъа Шамсудинов (57 кг-дал къведалди заланвал авайбурун арада) ава. Жегъилприз талукъ дережайрин дипломар ва грамотаяр гана. Кылинди, гила абуру республикадин хъанвай командадик кваз майдиз Махачкъалада кыле фидай сбора иштиракда, Россиядин к'венк'вечивал патал акъажуна чпин уstadвал къалурда.

Къейд авун лазим я хъи, К'варчагъа кардик квай Гъ Аллагъвердиеван т'варунихъ галай бокс вилик тухудай центрада тренер Альберт Междидован гъилик вердишвилер къачузвай И. Сейфулаев ва А. Шамсудинов Дагъустандин Кыблепатан зонадин, Ц'ийи Къаякентда республикадин дережада аваз кыле феийи турнирдин, Дагъустандин к'венк'вечивал патал акъажунарин гъалибчияр я. Къуй чи къегъалар вилик квай акъажунарини гъалибвал гъаз хтурай!

Ватанпересвал - сифте чкадал

И йикъара Къурагърин спортдин дараматда, "Веселые старты" лишандик кваз, Украинада кыле тухузвай военный махсус серенжемда игитвал, дирибашвал, уьтквемвал къалурналдди иштиракзавай чи аскерриз бахшнавай спортдин серенжем кыле тухвана. Ам тешкилайбуру райондин администрациядин образованидин, гъак' физкультурадин, спортдин ва жегъилрин крарин рекъай отделар тир.

Мярекатда Къурагърин 1 ва 2-нумрайрин, Къепиррин юкъван школайрин, гъак'ни К'ирийрин СОСШИ-дин 6-класда к'елзавай

аялри иштиракна. Жаван спортсменри неинки йигинвал, зиреквал, виклегъвал, гъак' чпин къат'унар ва тешкилувал къалурун лазим тир. Аялар патал им неинки ватанпересвилин руьгъдин тербия гудай, гъак' яргалди рик'ел аламукъдай мярекатдиз элкъвена.

Къизгъиндаказ кыле феийи акъажуна Къурагърин 1-нумрадин юкъван школадин "Лидер" команда 1-чкадиз лайихлу хъана. К'ирийрин СОСШИ-дин "Патриот" ва Къурагърин 2-нумрадин юкъван школадин "Альфа" командайри 2 ва 3-чкаяр къуна. Гъалиб хъайи командайриз кубокар, медалар ва пишкешар гана.

Замир - Шарвилидин неве

БОКС

Эйзудин САЙДУМОВ

Алатай вацран эхирра Санкт-Петербургда боксдай дъуьньядин чемпион Николай Валуеван призар патал 15-16 йисарин яшда авай жаванрин арада ачух турнир кыле фена. Ана и шегъерда 567-нумрадин школада 7 "а" классда к'елзавай, тренер Валерий Елисееван гъилик вердишвилер къачузвай Замир АЛИБЕГОВА 1-чка къуна, ам Валуеван кубокдиз лайихлу хъана... Мартдин сифте кылера Замира боксдай Санкт-Петербургда к'венк'вечивал патал акъажуна 2-чка къунай.

эгъли женгинин самбодай, къайдаяр авачир бягъсерай секцийриз фена.

3. Алибегов 2007-йисуз Ст'ал Сулейманан райондин Дарк'луш-Къазмайрал дидедиз хъана. 1-класдидлай ада Санкт-Петербургда к'елзава. Боксдин секциядиз физ 4 йис я. Адалай вилик лагъайт'а, чи ватан-

Чи гадайри, уьлкведин гъи пипле аваз хъайит'ани, чеб виклегъдиз, Шарвилидин невейар хъиз тухун шад жедай кар я. Къуй чи гъевчи ва чехи ватанэгълийри чи рик'ел дат'ана шадаррай.

Кп'арин вахтар (Махачкъалада)

МАЙ						
Югъ	Экуьнин	Рагъ экъеч'дай вахт	Нисинин	Рагъдандин	Нянин (Гъетрен)	Месин
1	02:56	04:42	11:52	15:42	18:55	20:20
2	02:54	04:41	11:52	15:42	18:56	20:21
3	02:52	04:40	11:51	15:43	18:57	20:23
4	02:51	04:38	11:51	15:43	18:58	20:25
5	02:49	04:37	11:51	15:43	18:59	20:26
6	02:47	04:36	11:51	15:44	19:00	20:28
7	02:45	04:34	11:51	15:44	19:02	20:29
8	02:43	04:33	11:51	15:44	19:03	20:31
9	02:41	04:32	11:51	15:45	19:04	20:32
10	02:39	04:31	11:51	15:45	19:05	20:34
11	02:38	04:29	11:51	15:46	19:06	20:36
12	02:36	04:28	11:51	15:46	19:07	20:37
13	02:34	04:27	11:51	15:46	19:08	20:39
14	02:32	04:26	11:51	15:47	19:09	20:40
15	02:31	04:25	11:51	15:47	19:10	20:42
16	02:29	04:24	11:51	15:47	19:11	20:43
17	02:27	04:23	11:51	15:48	19:12	20:45
18	02:26	04:22	11:51	15:48	19:13	20:46
19	02:24	04:21	11:51	15:48	19:14	20:48
20	02:23	04:20	11:51	15:49	19:15	20:49
21	02:21	04:19	11:51	15:49	19:16	20:51
22	02:20	04:18	11:51	15:49	19:17	20:52
23	02:18	04:18	11:51	15:50	19:18	20:54
24	02:17	04:17	11:51	15:50	19:19	20:55
25	02:15	04:16	11:51	15:50	19:20	20:57
26	02:14	04:15	11:52	15:51	19:21	20:58
27	02:13	04:15	11:52	15:51	19:22	20:59
28	02:11	04:14	11:52	15:51	19:23	21:01
29	02:10	04:13	11:52	15:52	19:24	21:02
30	02:09	04:13	11:52	15:52	19:25	21:03
31	02:08	04:12	11:52	15:52	19:26	21:04

Диндин месэлайриз талукъ суалар пайда хъайит'а, ватцапдин 8-989-653-42-35 нумрадиз кхъихъ.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информациядин ва печатдин агентство

367018, Махачкъала, Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪБИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГЪИМОВ
(+7 8722) 66-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪБИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ
К. Н. ФЕРЗАЛИЕВ
66-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЪ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ
66-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГЪИМОВ
66-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
66-00-63

КУЛЬТУРАДИН ВА ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
66-00-64

ЯШАЙШИДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА
66-00-57

БУХГАЛТЕРИЯ
66-00-62

КАССА
66-00-56

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА
ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА
НУМРАДИН РЕДАКТОР
Н. ИБРАГЪИМОВ

Газет йиса 52 сеферда акъатзава
Газет алакьадин, информационный технологийрин ва массовый коммунистийрин хиле гуьзчивал авунин рекъай Федеральний къуллугъдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2019-йисан 22-апрелдиз регистрация авуна.

Регистрациядин нумра ПИ № ТУ 05-00420
Макъалар редакцияди туькьур хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкъвена вахъузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я. Газетда чап авун патал теклифнавай материалра гъанвай делилрин дуьзвили ва керчеквили патлахъай жавабдарвал авторрин чпин хиле гъатзава.

РЕДАКЦИЯДИН ВА ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован проспект, 1 "а". Печатдин къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - ПП200
Зур йисан - ПП171

Чап ийиз вахъудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахъана - 16.00

Газет "Издательство" "Лотос"
ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала, Пушкинан куьче, 6.

Тираж 6725

И лишандик квай материалар гъакъидихъ чапзавайбуру я.
Икъван яшар хъанвайбуру къелрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкъала
БНК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Мубаракрай!

Мегъарамдхуьруьн райондин Советский хуьре яшаминш жезвай, яргъал йисара "Фрунзенский" совхозда управляющий ва агроном яз къвалахай зегъметдин ветеран **ВЕЛИЕВ Буньям Бабаевичаз:**

*Еке багълар кутунай
Ви къизилдин гъилери,
Бегъерарни бул ганай
Берекаглу чилери.*

*Вун веледрин арха я,
Гъар са карда даях я,
Даим дуьз рехъ*

*къалурдай
Ян тагудай пайдах я.*

*Советскийдал ракъин
нурар алуькна,
Багъ-бустанди къацу либас
алуькна.*

*Вун тебрикиз,
мукъва-къили шад я къе,
Ваз лугъудай гафар ава
мад рикле.*

*Алхиш сад я: руьгъ-Кубан,
вун сагълам хъуй,
Чехи арха, ви виш йисар
тамам хъуй!*

ВАЗ 85 ЙИСАН ЮБИЛЕЙ РИКНИН СИДКЪИДАЙ МУБАРАКЗАВАЙ МАХАЧКЪАЛАДА АВАЙ ВЕЛИЕВРИН ХИЗАН ВА ВИРИ МУКЪВА-КЪИЛИЯР.

Нубатдин нумра

Абад АЗАДОВ

"Дагъустандин дишегъли" журналдин алай йисан 2-нумра чапдай акъатнава. Гъелбетда, журнал дишегълийринди я, адан чинриз акъудзавай макъалаяр, зарисовкаяр, очеркарни чи баркаллу ва гуьзел таватрикай я. 8-Мартдин сувар фикирда аваз гъазурнавай нумрада Дагъларин уьлкведин са шумуд халкъдин векилрикай, жуьреба-жуьре хилера еке агалкъунар къазанмишнавай дидейрикай, вахарикай, сусарикай, рушарикай кхъенва. Чаз абур клан я, абурун крайлай, къилихрилай, гиссерилай, уьмуьрдив зегъизавай тегъердилай чна разивалзава, абуроз риклин сидкъидай гуьрметзава.

Дишегълийрилай пара крар аслу я. Эгер къвале намуслу, зегъметдал рик алай, гъар са килфетдин къайгъуда авай дишегъли хъайитла, хизандин багъди цуьк акъудда ва тарифлу бегъерарни гуда. Гъавилай чна гъар са камуна чи дишегълийрин крайрал, алакьунрал, къимет авачар хътин зегъметдин нетижайрал дамахзава.

Ахтинбурун жергеда яргъал йисара республикадин диагностикадин центрадин лабораториядин заведующийвиле къвалахай

Ткезбан Эседовани, Вирироссиядин "Россиядин дидеяр" общественный гъерекатдин Дагъустандин отделенидин председатель, РД-дин дишегълийрин Союздин президиумдин, Дагъустандин аскерин дидейрин комитетдин член Таиса Мегъамедовани, Дагъустандин дидейрин, международный дизайнер-неррин лигадин член, "Лезги гам" проектдин автор Каринэ Рамазановани, Харбуькдай тир чатурин ва маса безекрин устад Жевгъер Мегъамедкъадиевани, Хучнидай тир гамарин устлар, СССР-дин Верховный Советдин депутат хъайи Угълангерек Абдулкеримовани, Урухсота хуьрия тир чехи хизандин кайвани, шаир Тагъират Жаватхановани, Къумукърин А. Салаватован тварунихъ галай госмуздраттеатрдин актриса Зуьгъре Асельдеровани ава.

Нумрада гъакл Фазу Алиевадин "Ви езнедиз гъуьлуьз физва" новелла, Нариман Ибрагъимован "Чи Игит диде" поэмадай члук, Наира Шихнабиевадин "дин" гафунин мана ачухарзавай макъала, дишегълийриз къвалин майишатда герек къведай жуьреба-жуьре меслятарни ганва.

Суалар ва жавабар

Рамазан ВЕЛИБЕГОВ

Бурж

- Я буба, къе куьнедал къве халу кикизвай. Сада муькуьдиз хъел кваз лугъузвай: - Ваз регъуьдачни, бурж къачуз, вахкун тийиз, хъел жедай угъраш?

Бурж гъикл арадиз атанвай кар, гаф я?

- Чан хва, бурж вугун, къачун, вахкун дегъ вахтарилай инихъ авай кар я. Бубайрин девирра пул техилдалди, недай суьрсетдалди, гъайванралди эвеззавай. Бурж сада-садаз куьмек гун, къевяй акъудун я. Бурж къачур касди ам, икьрар хъайивал, вахканани къанда. Эхъ, гъа куьгъне девиррани авай, гилани ава, чеб клева гъатайла, ажудиз къалуриз, бурж къачуз, къевяй акъатайла, авур хатур риклелай алудна, хъуьредай угърашарни. Гъахтинбурун зални гъалтна. Абур, зун акурла, чуьнуьх жезва ва я, хъел хъана, чпиз девран гъалзава...

Вини Сталрин юкван мектебдин муаллимрин коллективди **Зубейдат Гъажибалаевна ОСМАНОВА (БАЛАМИРЗОЕВА)** рагъметдиз финихъ галаз алакьалу яз Баламирзоеврин хизанриз ва вири мукъва-къилийриз башсагълугъвал гузва.

"Чехи гунагъар"

Агъмед МАГЪМУДОВ

И йикъара Махачкъалада, "Мавел" чапханада, диндин алим Ямин гъажи МEGЪАМЕДОВАН "Чехи гунагъар" твар алай нубатдин ктабдиз экв акуна. 1000 экзмпляр тираж авай и ктаб "Лезги газетдин" редакциядай маса гузва. Къимет - 150 манат.

Рикле хкин, чехи гунагърикай Ямин Мегъамедова кхъенвай гегъенш макъала чи газетдин са шумуд нумрадиз акъатнай. Ктабни гъабурун бинедаллаз гъазурнава.

Къилди къачуртла, диндин алим вичин цийи ктабда муртад-виликай, ширкъдикай, мавгъуматдикай, суьгъурдикай, рибадикай, Исламда къадагъа авунвай хейлин маса месэлайрикай рахазва, чехи гунагърай къевезвай жазайрикай хабар ва мусурман-

риз абурувай къерех хъуниз, дуьз рекъел амалуниз, хъсан къвалахар авуниз эвер гузва.

Чна алимдиз цийи ктаб риклин сидкъидай мубаракзава ва Аплагъдин рекъе зегъмет члугунин карда мадни еке агалкъунар хъун алхишзава.

Гафарин алемдай

Гъазурайди - Мурад САИД

ПАНЦИ - рогатка (и гаф Фиярин хуьруьн нугъатда ава).
ПШЕКЪ - худой, тонкий (Докъузпара райондин бязи хуьрерин нугъатра ава).

ПЕПЕГЪАЛ(Н) (хъикъиф) - мятая крапива (и гаф лезги члалан гафаранра гъатнава).

САКИАН(А) - зернохранилище из дерева (и гаф Фиярин хуьруьн нугъатда ава).

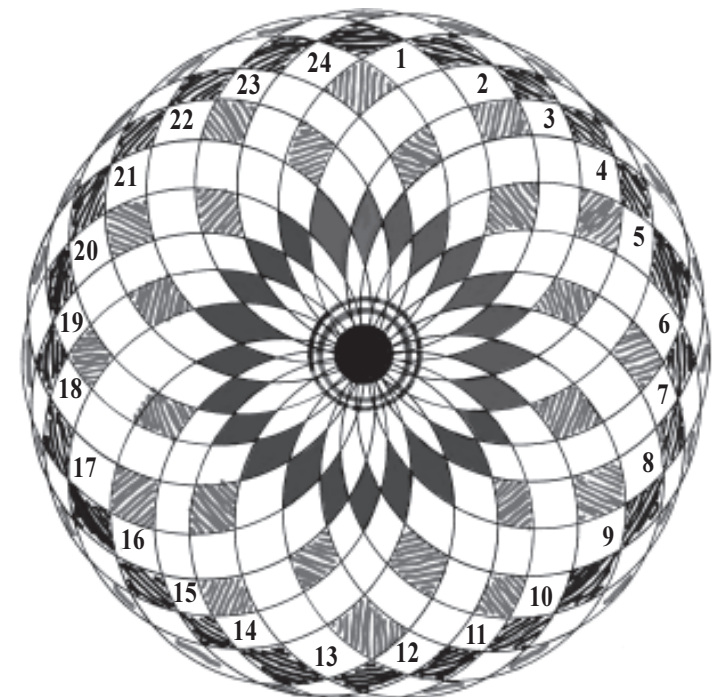
ТАНГУЛ - тяжёлая глина (и гаф Фиярин хуьруьн нугъатда ава).

ТУРМАЧ - сырник (и гаф Фиярин хуьруьн нугъатда ава).

ТИПУГАН - маленький горшочек (и гаф Мацарин хуьруьн нугъатда ава).

Кроссворд (5 гъарф)

Туькьуьрайди - Салигъ ИБРАГЪИМОВ

1. Муькадин алат. 2. Къеледин цал. 3. "Гъвар" гафунин синоним. 4. Гъаларин къватл. 5. Пеле гъатдай шуьткъвер. 6. Яд цадай къаб. 7. Къурагъ районда са хуьр. 8. Къвалин гъайван. 9. Регъвей нехъ. 10. "Гъарам" гафунин антоним. 11. Къезри. 12. Жегъил гада. 13. Ам гъилер, пекер чуьхъудайла, ишлемишда. 14. Недай затлунин куьлуь клус. 15. "Хийир" гафунин антоним. 16. ва 22. Ахцегъ районда хуьрер. 17. Вацлун хел, къекъуьн. 18. Секинвал, сабурувал. 19. Вахт. 20. Пайдах. 21. Гуьрчег цакулар алай къуш. 23. Тамун емиш. 24. Багъа хам алай ничхир.

"ЛГ"-дин 16-нумрадиз акъатай кроссворддин жавабар:

1. Барама 2. Давугъа 3. Мадара 4. Пакама 5. Къураба 6. Булама 7. Малаик 8. Макъала 9. Мугъман 10. Мураба 11. Байкал 12. Бармак 13. Самбар 14. Каркун 15. Къаймах 16. Танбул 17. Пайдах 18. Мармар 19. Машмаш 20. Чардах 21. Къадагъа 22. Къармах 23. Мазула 24. Ламанш.

Утерянный аттестат о среднем общем образовании серии А за №7324481, выданный в 2001 году Муниципальным казенным общеобразовательным учреждением "Икринская средняя общеобразовательная школа имени Героя Советского Союза Э.Б. Салихова" Курахского района на имя **АБДУЛЛАЕВА Эдгара Магмеднабиевича**, считать недействительным.